

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXV/192/2008
Rady Miejskiej w Strumieniu
z dnia 28 sierpnia 2008 r.

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA STRUMIENIA (PRS)

(stanowi równoważnik/odpowiednik opracowania: Lokalny Program Rewitalizacji)

1. Wprowadzenie

1.1. Cel programu rewitalizacji

Obmyślenie i sformułowania programu rewitalizacji dla miasta Strumienia służy przeprowadzeniu w tym mieście kompleksowego i wieloletniego programu odnowy skrupulatnie wybranych, kluczowych elementów środowiska miejskiego.

Rewitalizacja jest nowoczesną metodą oddziaływania na rozwój miasta. Celem programów rewitalizacji jest ożywienie, czyli *rewitalizacja* tych części miasta, w których ilość i skala problemów społecznych, ekonomicznych a także stan techniczny budynków i infrastruktury komunalnej spowodowały zastój, degenerację lub zagrożenie dla rozwoju miasta.

Programy rewitalizacji, jako zintegrowane narzędzie pro-rozwojowe korzystać mogą z pomocy finansowej poprzez system dotacji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Oprócz tego są wspierane, finansowo i organizacyjnie, przez inne programy horyzontalne oferowane przez unijne jak i krajowe instytucje zainteresowane rewitalizacją i rozwojem miast. Jak dotąd, około 130 z 889 polskich miast opracowało program rewitalizacji.

Kilkadziesiąt miast realizuje te programy, finansując przewidziane działania zarówno z własnych środków jak i poprzez aplikowanie o fundusze UE, a pierwsze programy renowacji i odnowy miast powstały w Polsce na początku lat dziewięćdziesiątych ub. wieku.

1.2. Metoda pracy nad programem rewitalizacji

Istotą rewitalizacji jest takie skorelowanie wybranych, planowanych działań w trzech podstawowych sferach życia miasta - społecznej, gospodarczej i przestrzennej (materialno-technicznej), by osiągnąć trwałe, zrównoważone rezultaty nie tylko poprzez inwestycje samorządu miasta, ale przede wszystkim poprzez zaangażowanie lokalnej, miejskiej wspólnoty - mieszkańców Strumienia - do aktywności na rzecz odnowy miasta.

Misją rewitalizacji jest wyprowadzenie wybranych elementów środowiska miejskiego ze stanu regresu (kryzysu) i poprawienie jakości życia, poprzez wszechstronne i jednocześnie oddziaływanie na najważniejsze sfery życia w mieście, w kilku kluczowych fragmentach jego przestrzeni (terytorium).

Metoda oddziaływania na rozwój miasta nazywana rewitalizacją koncentruje się na wytworzeniu koniecznej masy krytycznej, pozwalającej na przezwyciężenie zdiagnozowanych problemów i nadaniu niezbędnego impetu (napędu) rozwojowego, tak by nie tylko dostarczyć trwałych i zauważalnych rezultatów w przestrzeni, ale wytworzyć lepsze warunki do rozwoju całego miasta.

Metoda pracy nad PRS oparta została o przekonanie o potrzebie uspołecznienia procesu planowania i prowadzenia rewitalizacji, opartego o gruntowną analizę i bieżące monitorowanie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju miasta oraz diagnostykę zjawisk kryzysowych, ale przede wszystkim na pobudzeniu lokalnej wspólnoty do debaty i dokonania wyboru kluczowych przedsięwzięć, zaproponowaniu takich projektów, których realizacja - podjęta zarówno przez sektor publiczny jak i prywatny, w powiązaniu i współpracy - uprawdopodobni osiągnięcie celu rewitalizacji. Wypracowana i wdrożona metoda pracy nad PRS uwzględniła

zarówno lokalne uwarunkowania i potrzeby, jak również wiedzę i doświadczenie eksperckie oraz doświadczenia innych polskich miast.

Projekt Program Rewitalizacji miasta Strumienia (PRS) powstał jako rezultat nałożenia opisanej powyżej metody na wymagania formalne stawiane opracowaniom programowym, których projekty składowe mają być zgłaszane do konkursów na wsparcie finansowe (dotacje) z funduszy UE¹. Zawiera, zatem nie tylko wszystkie elementy wymagane na potrzeby procedur umożliwiających pozyskanie zewnętrznego wsparcia finansowego rewitalizacji Strumienia, (czemu odpowiada struktura i zawartość tego opracowania), ale indywidualny, specyficzny, wynikający z uwarunkowań i potrzeb rewitalizacji Strumienia układ przedsięwzięć, projektów i zadań powiązanych ze sobą tak, by efekty realizacji programu stały się źródłem satysfakcji i zachęcały do jego rozwijania, wzbogacania – szczególnie przez sektor prywatny. Współdziałanie sfery publicznej, (na którą składają się władze miasta, powiatu, sub-regionu, regionu i kraju oraz podmiotów – instytucji od tych władz zależnych, tj. np.: zarządów dróg, agencji rozwoju, przedsiębiorstw państwowych) i sfery prywatnej (np. osoby fizyczne, przedsiębiorstwa prywatne, organizacje społeczne, związki wyznaniowe) warunkuje powodzenie rewitalizacji.

Prace nad PRS rozpoczęto 19 lutego 2008r. Prowadzone były metodą partycypacyjną (uspołecznioną), przez eksperta współdziałającego z Burmistrzem p. Anną Grygierką i pełnomocnikiem Burmistrza ds. opracowania i wdrażania „Programu Rewitalizacji Miasta Strumień”- p. Ewą Kuboszek-Owsiany a także przy bieżącym roboczym udziale Radnych oraz kompetentnego zespołu specjalistów – pracowników lokalnego samorządu i instytucji samorządowych, zebranych w specjalnym zespole powołanym przez p. Burmistrza², w trosce o zapewnienie właściwego toku i dobrej koordynacji podjętych prac.

Wytworzenie podstawy do wspólnego działania obu sektorów na rzecz rewitalizacji miasta Strumienia było kluczowym założeniem metody prac nad tym programem, a rezultaty dyskusji i obserwacji odzwierciedlone zostały w tym programie, szczególnie w opisie proponowanej metody wdrażania i finansowania tego programu. Rewitalizacja charakteryzuje się tym, że prace nad programem a potem jego realizacja - przebiegają w ścisłej konsultacji i we współpracy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Co prawda finansowanie programów rewitalizacji wspiera Unia Europejska poprzez dotacje z funduszy strukturalnych i pomoc techniczną dla miast, jednak zasadniczy wkład w realizację programu wnosi lokalna społeczność - poprzez zaangażowanie kapitału społecznego i finansowego. Warto tu zaznaczyć, że pomoc zewnętrzna dla działań rewitalizacyjnych dostępna jest nie tylko dla samorządu miejskiego, ale także dla innych podmiotów (osób, instytucji), których projekty są zbieżne z celami programu rewitalizacji. Zatem istnieje, zarówno poprzez fundusze UE jak i krajowe (publiczne i prywatne) wachlarz możliwych do wykorzystania źródeł finansowej i organizacyjnej pomocy w rewitalizowaniu Strumienia, których wykorzystanie zależy w dużej mierze

¹Chodzi tu przede wszystkim o ustalenia zawarte w załączniku nr 4 do *Szczegółowego opisu priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013*, zatytułowanym: „Wytyczne do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji”,

²Burmistrz m. Strumienia, zarządzeniem Nr 347/2008 z dnia 11 marca 2008, powołała Pełnomocnika Burmistrza oraz Zespół koordynujący opracowanie i wdrażania „Programu Rewitalizacji Miasta Strumień” (pełny tekst zarządzenia udostępniono w aneksie do PRS).

od aktywności i skutecznego zaangażowania mieszkańców Strumienia jak również przedsiębiorców, aktywnych na terenie tego miasta.

1.3. Zawartość opracowania

PRS, oprócz niniejszego wprowadzenia, zawiera następujące zasadnicze części:

Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście Strumieniu	str. 9
Planowana rewitalizacja m. Strumienia na tle gminnych, lokalnych oraz regionalnych strategii, planów i programów	str.26
Założenia Programu Rewitalizacji m. Strumienia	str.37
Planowane działania w latach 2008-2013 i w latach następnych, na rewitalizowanym obszarze	str.47
Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2008-2013 i zarys na lata następne	str.62
System wdrażania programu	str.70
Sposób monitorowania i ewaluacji PRS oraz instrumenty komunikacji społecznej (PR)	str.71
Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	str.75
Aneks (spis zawartości materiałów dołączonych w osobnej teczce)	str.76

Analizy przestrzenne i część graficzną obrazującą decyzje przestrzenne programu opracowano na podstawie:

- publicznie dostępnych poglądowych materiałów obrazujących topografię Strumienia,
- indywidualnie zamówioną ortofotomapę miasta Strumienia w skali 1:5000³
- rysunków miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Strumienia⁴.

Fotografie umieszczone w opracowaniu pochodzą z dwóch zasobów:

- p. Ireneusza Duda, udostępnione przez autora na potrzeby prac nad PRS
- autorki opracowania, wykonane na potrzeby prac nad PRS

1.4. Udział społeczności miasta Strumienia w tworzeniu programu rewitalizacji

Aktywność, zaangażowanie w tworzenie programu rewitalizacji i jego realizację obu sektorów, publicznego prywatnego to podstawa, *modus vivendi* rewitalizacji, harmonijnego ubogacania codzienności i pokonania zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych. Metoda prac nad programem przewidywała uspołecznienie całego procesu, zarówno etapu programowania jak i wdrażania programu. W tym celu, na podstawie rekomendacji eksperta podjęte zostały następujące decyzje i działania:

1. Stworzenie na stronie internetowej Urzędu Miasta, specjalnej pod-strony zawierającej informacje o celu i metodzie prac nad programem, informacji bieżących, materiałów, sondaży itp.⁵

³ znajduje się w załączniku, poz.1

⁴ plan ten przywołano w części omawiającej PRS a tle innych planów regionu, powiatu i gminy.

⁵ http://www.strumien.pl/documents/default.php?class_id=21&doc_id=0

2. Powołanie zespołu zadaniowego do spraw opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Strumień⁶. W skład tego zespołu weszły 22 osoby, reprezentujące instytucje publiczne, prywatne podmioty gospodarcze, instytucje i stowarzyszenia społeczne, związki wyznaniowe, oraz media. Zespół podjął efektywną pracę i poprzez regularne spotkania (10 kwietnia, 8 maja i 4 czerwca), skutecznie ukierunkował prace nad programem. Analizował przydatność rewitalizacji, jako metody oddziaływania na rozwój Strumienia, uznając, że tego typu program może korzystnie wpłynąć na rozwój miasta i Gminy Strumień. Sformułował sugestie, postulaty i wniósł liczne, konkretne pomysły działań rewitalizujących Strumień. Dyskusje w ramach tego Zespołu pozwoliły na zweryfikowanie proponowanej przez eksperta konstrukcji i zakresu programu oraz nadały uspołecznieniu programowania rewitalizacji miasta rzeczywisty, praktyczny wymiar.

3. Zwrócenie uwagi mieszkańców na rewitalizację i zachęcenie do udziału w pracach nad programem poprzez zorganizowanie konkursu na logo programu rewitalizacji⁷ oraz zainspirowanie lokalnych mediów do upowszechnienia cyklicznych informacji o rewitalizacji i pracach nad PRS⁸.

4. Przeprowadzenie badania opinii i konsultacji społecznych, poprzez dwa sondaże internetowe i pisemną ankietę dostępną w Ratuszu⁹.

W pierwszym sondażu wzięło udział 45 osób, z których aż 40 zgodziło się ze stwierdzeniem, że PRS będzie korzystny dla całej Gminy, jeśli przede wszystkim przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta (88%). Cztery osoby zdecydowały się na przedstawienie refleksji i sugestii na temat tego, co warto byłoby ująć w programie rewitalizacji. Uczestnicy sondażu zaznaczali potrzebę zmodernizowania Rynku, odrestaurowania kamienic przyrynkowych, Zamku oraz pokreślili, że rozwój Strumienia zależy od tego, czy uda się rozszerzyć rynek pracy. Pojawił się pomysł by rozwój gospodarczy miasta z wiązać z turystyką jednodniową tak by miasto przyciągało różnorodną ofertą gastronomiczną i atrakcjami zachęcającymi rodziny do niedzielnych wycieczek do Strumienia. 2/3 respondentów sondażu stanowiły osoby powyżej 35 roku życia, poszukujące lepszego, większego lub wygodniejszego mieszkania w Strumieniu (66%). Pogląd, że PRS, powinien przede wszystkim przyczynić się do znaczącego poprawienia warunków życia mieszkańców miasta poparło 82 % uczestników ankiety. 64% zadeklarowało, że pracuje na terenie Gminy Strumień. Można na tej podstawie wnioskować, że w sondażu, licznie dominowały osoby zawodowo i rodzinnie związane miastem i gminą, wiążące swoje plany życiowe z przyszłością Strumienia. Taki profil uczestników sondażu odzwierciedla również rozkład odpowiedzi na kolejne pytania. Zainteresowanie informacjami o rewitalizacji i pracach nad PRS zadeklarowało 91%, a uczestnictwo w kolejnych

⁶ Zarządzenie nr 347/2008 Burmistrza Strumienia z dnia 11 marca 2008r.,

⁷ Informacje na ten temat oraz wyniki konkursu:

http://www.strumien.pl/documents/default.php?class_id=21&doc_id=1&id=3

⁸ Rezultatem tych działań są publikacje w lokalnym dwutygodniku Nowa Formacja: *Rewitalizacja Strumienia - początek prac nad programem* (nr 6/509), *Pierwszy krok do rewitalizacji* (nr 8/511), *Złoty środek dla Strumienia* (nr 8/511).

⁹ Kwestionariusze obu sondaży umieszczono w aneksie, poz. 2 i 3.

sondażach dotyczących planowania przyszłości miasta i gminy, 93% respondentów.

W drugim sondażu wzięły udział 44 osoby. 27 odpowiedziało na pytania sondażu poprzez stronę Internetową Urzędu Miasta, a 17 osób wypełniło kwestionariusz papierowy udostępniony w punkcie informacji o PRS, zorganizowanym na parterze Ratusza (na prawo od wejścia do budynku).Poniższa tabela pokazuje rozkład odpowiedzi na pytania sondażu.

Pytanie Odpowiedź	Forma sondażu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TAK	Internet	20	8	23	14	25	24	6	19	25	3
NIE		7	19	4	13	2	3	21	8	2	24
TAK	Kwestionariusz papierowy	14	10	16	16	16	14	4	10	7	1
NIE		3	7	1	1	1	3	13	7	10	16
TAK	Oba	34	18	39	30	41	38	10	29	32	4
NIE		10	26	5	14	3	6	34	15	12	40
% udział odp. TAK		77	41	89	68	93	86	23	66	73	91
% udział odp. NIE		23	59	11	32	7	14	77	34	27	9

Twierdząco, na pierwsze pytanie sondażu dotyczące Rynku i jego bezpośredniego otoczenia - jako zasadniczego przedsięwzięcia programu, odpowiedziało 77% respondentów. Znaczenie tego przedsięwzięcia dla mieszkańców Strumienia potwierdza zestawienie odpowiedzi na kolejne pytanie. 59% uczestników sondażu uznało by PRS za dobry program, gdyby udało się dzięki niemu przekształcić Rynek Strumienia w taki sposób by było to miejsce zachęcające do spędzania wolnego czasu, przyjazne i atrakcyjne dla mieszkańców, przyciągające turystów. Spośród 18 osób, które były odmiennego zdania jedynie, 3 (co stanowi 16% tej grupy a 7% ogółu respondentów) przedstawiły swoje propozycje, jako postulaty do programu rewitalizacji.

Wśród zgłoszonych problemów do rozwiązania znalazły się:

- uruchomienie fontanny w studni na Rynku oraz wykonanie odpływu wody z otoczenia pomnika Chrystusa Króla dla jej wykorzystania w fontannie
- odwodnienie cmentarza,
- walka z chuliganami (dwa wskazania),
- otwarcie kawiarni,
- zapewnienie atrakcji i organizacja wolnego czasu młodzieży (dwa wskazania),
- zwiększenie efektywności pracy Policji,
- zwiększenie efektywności promowania aktywnego wypoczynku, (np.: mapa ścieżek rowerowych).

Aż 89% respondentów uważa, że PRS powinien skupić się na zmobilizowaniu społeczności miasta do większej aktywności i samo-organizacji (np.: poprzez stowarzyszenia, fundacje itp.) tak by Strumień uczynić miastem, w którym tętni życie i sporo się dzieje. Stworzenie warunków do poprawienia ilości i jakości usług, które wpływają na sposób spędzania wolnego czasu i atrakcyjność turystyczną Strumienia, ponieważ w mieście bardzo brakuje np. restauracji, kawiarni, kręgielni, kina – to pogląd, który podziela 93% ankietowanych.

Prawie, co czwarty uczestnik sondażu zastanawia się nad zakupem nieruchomości w Strumieniu uznając, że tworzony PRS może mieć wpływ na taką decyzję. Jednocześnie aż 86% respondentów uważa, że program ten trzeba powiązać z poprawieniem estetyki miasta (w tym, także prywatnych domów i podwórz). Pokazuje to niedostateczny poziom zadowolenia respondentów z wizerunku (oblicza) miasta a jednocześnie, znając strukturę własnościową nieruchomości w Strumieniu pozwala na założenie, że ewentualne rozwiązania (projekty ulepszeń, konkursy itp.) spotkają się z akceptacją społeczności miasta.

Prawie 70% uczestników drugiego sondażu wyraziło pogląd, że tworzenie PRS jest celowe o tyle, o ile ten program zachęci miejscowych przedsiębiorców, którzy chcą współpracować z władzami miasta w rozwijaniu Strumienia, do podjęcia inwestycji na jego terenie. Wyniki odpowiedzi na pytanie dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej przez uczestników sondażu pokazują, że tylko 9% respondentów prowadzi taką działalność. W tej grupie rozkład odpowiedzi na poprzednie pytanie (50/50%) wskazuje, że istnieje potrzeba pokazania w PRS możliwych mechanizmów współdziałania przedsiębiorców z władzami miasta. Dwie trzecie respondentów zadeklarowało zainteresowanie informacjami o rewitalizacji i pracach nad PRS, przy czym 73% respondentów sondażu to mieszkańcy miasta, zatem tylko około 10% uczestników ankiety - mieszkańców Strumienia nie jest zainteresowana tym programem. Taki wynik pozwolił na optymistyczne założenie, że prace nad programem rewitalizacji wzbudzają zainteresowanie i są z uwagą obserwowane. Porównując wyniki obu sondaży, trzeba stwierdzić, że utrzymuje się pogląd o konieczności jednoczesnego zwiększania atrakcyjności turystycznej miasta (poprzednio 88%) i poprawiania jakości życia w Strumieniu, szczególnie poprzez zbudowanie różnorodnej oferty spędzania wolnego czasu (poprzednio 66%, teraz 93%). Wydaje się, że pomysł kompleksowej interwencji w obrębie Rynku i jego sąsiedztwa jest powszechnie i trwale akceptowany. Drugi sondaż pokazał, że respondenci wiążą duże oczekiwania nie tylko z inwestycjami, bowiem prawie 90% uważa, że program rewitalizacji powinien skupić się na zmobilizowaniu społeczności miasta do większej aktywności i samo-organizacji.

4. Zorganizowanie punktu informacyjnego o rewitalizacji. Na parterze Ratusza, blisko wejścia do budynku wygospodarowano przestrzeń na specjalną, dedykowaną rewitalizacji tablicę informacyjną, skrzynkę „kontaktową” i miejsce dogodne dla udostępniania materiałów informacyjnych, ankiet itp. (widok punktu informacyjnego - na fotografii, poniżej)

5. Przeprowadzenie bezpośredniej debaty - spotkania z mieszkańcami Strumienia. W debacie, 8 maja 2008, w Sali Miejskiego Ośrodka Kultury i Sztuki przy strumieńskim Rynku uczestniczyło około 50 osób. Po prezentacji celów i założeń programu rewitalizacji zgromadzeni mieszkańcy mieli okazję do dyskusji i wymiany uwag, opinii oraz formułowania propozycji działań, które powinny zostać uwzględnione w PRS. Problemy dzielnic lub ich części, znajdujących się w stanie „kryzysowym” rozwiązuje się poprzez opracowanie i skoordynowane wdrażanie kompleksowych programów naprawczych – w Strumieniu jednym z czynników generujących poważne problemy jest koncentracja ruchu i postoju pojazdów – samochodów i autobusów, na niewielkiej przestrzeni zabytkowego Rynku – i temu poświęcona została znacząca część dyskusji na spotkaniu. Omawiano i dyskutowano nie tylko cele i zamierzenia PRS ale także korzyści i zagrożenia wynikające z proponowanych zmian w organizacji ruchu pojazdów, jak również inne uwarunkowania inwestycyjne, w tym te, które wynikają z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Strumienia. Debata pokazała i uzmysłowiła uczestnikom złożoność problematyki rozwoju miasta, relacje pomiędzy częściowymi decyzjami w poszczególnych aspektach życia miasta (np.: segregacja i usuwanie śmieci, oznakowanie dróg, technologia ogrzewania budynków) a planowaniem rozwoju i ekonomią zarządzania miastem. Przygotowanie PRS znalazło zatem w toku tej debaty, odpowiedni kontekst i tło, co wpłynęło na sposób sformułowania projektu tego programu.

6. Robocze opracowanie dokumentu PRS przedstawiono do krótkich końcowych konsultacji¹⁰, co wpłynęło na dokonanie następujących zmian i uzupełnień w projekcie PRS:

2. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście Strumieniu

¹⁰ Trwały one od posiedzenia Zespołu w dniu 4 czerwca, na którym omówione zostały zasadnicze elementy projektu PRS, do dn. 10 czerwca 2008r.

2.1. Zarys

Strumień jest niewielkim miastem, które dzięki szczególnym uwarunkowaniom historycznym, geograficznym i społecznym zachowało dobrą ogólną jakość środowiska miejskiego i pełen uroku, oryginalny miejsko-wiejski charakter, który z jednej strony jest jego wielkim atutem, z drugiej zaś jest jedną z przyczyn rosnącego różnicowania się dynamiki rozwoju tego miasta i dynamiki rozwoju innych miast powiatu i województwa śląskiego, położonych w jego sąsiedztwie.

Widok na Rynek i jego sąsiedztwo, w kierunku południowo-zachodnim (autor fotografii- p.Ireneusz Duda)

Strumień pełni funkcje ośrodka usług lokalnych dla otaczających go obszarów wiejskich, jest ośrodkiem centralnym Gminy Strumień, składającej się oprócz miasta z 5 sołectw: Baków, Drogomyśl, Pruchna, Zabłocie i Zbytków. Łącznie to społeczność 12 157 osób¹¹ zamieszkujących teren o pow. 58,574km²

¹¹ Wg danych UM Strumienia, za marzec 2008.

(dane na rok 2006, wg Strategii Rozwoju Gminy Strumień, SRS). Relacje pomiędzy miastem Strumień a Gminą charakteryzują niektóre dane przedstawione w dalszej części tej charakterystyki, przy czym za najistotniejsze trzeba uznać to, że choć obszar w granicach administracyjnych miasta obejmuje 10,61% terytorium Gminy to 42,5% ogólnej ilości gospodarstw domowych (rodzin) Gminy Strumień to gospodarstwa zamieszkujące miasto Strumień¹². Przy tym, prawie 1/3 mieszkańców Gminy (28,79%)¹³ to mieszkańcy miasta Strumienia (Gmina= 12 157, Strumień= 3 501).

Tym samym gęstość zaludnienia Strumienia jest prawie 3 i półkrotnie większa niż w pozostałych miejscowościach Gminy (średnia w Gminie wynosi 207,56 osób na km², w mieście Strumieniu 562,86 a w sołectwach przeciętnie 165 osób na km²).

Nie tylko funkcja mieszkaniowa wspólnoty gminnej koncentruje się w Strumieniu. Miasto zapewnia dostęp do usług oświaty, handlu, opieki zdrowotnej, administracji, kultury i jest siedzibą większości przedsiębiorstw produkcyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy, choć jej charakter – historycznie i aktualnie - jest zdecydowanie rolniczy. Miasto i sołectwa nie zapewniają dostatecznej liczby miejsc pracy, większość zatrudnionych mieszkańców miasta i Gminy codziennie odbywa podróż do pracy w przedsiębiorstwach położonych poza jej terenem. To samo dotyczy młodzieży kształcącej się w szkołach ponadpodstawowych i wyższych.

Strumień dotykają problemy typowe dla większości niewielkich miast położonych na obszarach rolniczych, których potencjał endogeniczny wynikający z lokalnych walorów przyrodniczo-kulturowych i tradycyjnych form gospodarowania nie wystarcza dla wytworzenia współcześnie niezbędnego impetu rozwojowego, adekwatnego do aspiracji i potrzeb lokalnej wspólnoty. Utrzymywanie się w takim stanie rzeczy skutkuje odczuwalną stagnacją. Korzystne położenie względem szlaków komunikacyjnych i niewielka odległość od znanych miast (Pszczyna, Bielsko Biała) jak dotąd nie wpłynęły na przełamanie coraz silniejszych barier w rozwoju miasta i Gminy.

Orientację topograficzną umożliwiają: poniższy, uproszczony plan miasta i bez skalowa reprodukcja ortofotomapy.

¹² Wg danych Regionalnego Banku Danych GUS, zestawienie za rok. 2004.

¹³ Wg danych UM Strumienia, za marzec 2008.

2.2. Analiza problemowa w ujęciu przedmiotowym.

2.2.1. Zagospodarowanie przestrzenne - materialno-techniczne i przyrodnicze elementy środowiska miejskiego Strumienia

2.2.1.1. Układ i struktura architektoniczno-przestrzenna miasta

Strumień jest miastem o dobrze zachowanym, wyrazistym układzie urbanistycznym, którego struktura rozwijała się przez wiele stuleci się w oparciu o układ przestrzenny ewoluujący wokół prostokątnego placu - Rynku i powiązanego z nim układu drogowego (włączonego bezpośrednio i pośrednio (obwodowa ul. Brodnickiego) w sieć dróg wojewódzkich i krajowych), wzdłuż którego lokalizowano zabudowę o niskiej intensywności (budynki jedno i dwukondygnacyjne na obszernych indywidualnych działkach). Choć w części centralnej dominuje zabudowa pierzejowa, zauważalny jest zróżnicowany, skonstrastowany charakter zabudowy. Część centralna miasta, o zwartych formach zabudowy i względnie intensywnym wykorzystaniu terenu przechodzi już w drugiej, trzeciej linii posesji w zabudowę parterową (1½ kondygnacji) wiejskich formach. Architektoniczne dominanty układu urbanistycznego Strumienia to obiekty użyteczności publicznej oraz okazały kościół rzymsko-katolicki pw. Św. Barbary. W sąsiedztwie Rynku zlokalizowany jest niewielki park miejski o bogatym drzewostanie. Zabudowa Strumienia w części centralnej to w większości obiekty nie nowe, wielokrotnie przebudowywane i rozbudowywane, trzon stanowi zabytkowy zespół zabudowy przyrynkowej.

2.2.1.2. Zabytki materialne i ich ochrona

Strumień jest zasobny w obiekty o znaczących walorach architektonicznych, objętych ochroną i stosunkowo dobrze zachowanych. 321 obiektów figuruje w ewidencji zabytków województwa, aż 24 obiektów jest imiennie wpisanych do rejestru zabytków (w tym układ urbanistyczny Rynku). Do najcenniejszych zabytków miasta należą: pierwotnie barokowy Ratusz wzniesiony około 1628 r. (najstarszy zachowany w woj. Śląskim), przebudowany w II-połowie XVIII wieku barokowy kościół rzymskokatolicki pw. Św. Barbary, zabudowa wschodniej pierzei Rynku składająca się 5-ciu kalenicowo ustawionych i okrytych mansardowymi dachami kamieniczek mieszczańskich, Kaflarnia – interesujący obiekt przemysłowy wzniesiony w latach międzywojennych oraz tzw. Zamek – klarowny stylowo, choć mocno zdewastowany centralny budynek zachowanego we fragmentach, peryferyjnie położonego zespołu dworsko - folwarczno - parkowego. Krajobraz historycznej części miasta jest wolny od powszechnie spotykanych w innych tego typu miastach obiektów wielkopłytowych czy przemysłowych, tak często trwale degradujących estetyczne walory zabytkowego układu przestrzennego. Jest to wielki zasób miasta, zasługujący na zachowanie, poprzez pieczołowitą ochronę i troskę o jego utrzymanie.

2.2.1.3. Struktura własnościowa terenu

Struktura własnościowa nieruchomości położonych na terenie miasta Strumienia jest wynikiem uwarunkowań historycznych i niewielkiej presji inwestycyjnej po roku 1989. W przeważającej części nieruchomości gruntowe i budynkowe stanowią własność prywatną. Nieliczne grunty i budynki we własności komunalnej na terenie Strumienia stanowią obecnie mienie komunalne w wyniku regulacji stanu prawnego po II wojnie światowej lub też zostały nabyte przez Gminę do zasobu nieruchomości komunalnych ze względu na planowane inwestycje. Część nieruchomości budynkowych w Rynku posiada niejednoznaczny stan prawny, pozostając w użytkowaniu i na utrzymaniu miasta. Liczba wypisów i wyrysów z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Strumienia, sporządzanych w związku z obrotem nieruchomościami wskazuje, że obrót ten jest nieduży, co znajduje potwierdzenie w zaobserwowanej dynamice inwestycji budowlanych w mieście¹⁴. Struktura własności terenów w Strumieniu stanowi istotną implikację przyszłych działań rozwojowych w mieście, bowiem podejmowanie przez sektor publiczny inwestycji wymagających zajęcia terenu wymagać będzie pozyskania praw do gruntu poprzez nabycie, zamianę lub zawiązanie spółek PPP¹⁵.

2.2.1.4. Komunikacja i infrastruktura techniczna

Z uwagi na położenie, charakter i cechy funkcjonalno-przestrzenne Gminy rozwój Strumienia w znacznym stopniu uzależniony jest od efektywnego wykorzystania dostępnego układu komunikacyjnego, jego umiejętnego uzupełnienia a także skorygowania. Transport w mieście i Gminie oparty jest o układ dróg kołowych. Przebiegająca linia kolejowa nie zapewnia dostępu do transportu kolejowego, bowiem jest wykorzystywana przez przewoźników z pominięciem stacji Strumień (ruch osobowy i towarowy). Przez miasto przebiegają:

¹⁴Na podstawie informacji UM Strumień, administracji architektoniczno-budowlanej powiatu cieszyńskiego i danych obrazujących produkcję budowlaną, BDR GUS (za 2006 i lata poprzednie).

¹⁵ PPP, partnerstwo publiczno-prywatne.

-drogi wojewódzkie: 939 Zbytków – Strumień - Pszczyna (od ul. Wiślańskiej w Zbytkowie) do Strumienia (ul. 1 Maja, Kolejowa, Brodeckiego, Pszczyńska,

-powiatowa - S 2633 Strumień – Landek - Jasienica (Zabłocie ul. Bielska),

-drogi powiatowe, administrowane przez ZGKiM w Strumieniu w imieniu Gminy i na podstawie porozumienia ze Starostwem Powiatowym w Cieszynie): nr 2660 Strumień ul. Pawłowicka; nr S 2661 Strumień, ul. Cieszyńska; nr S 2662 Strumień, ul. Londzina; nr S 2663 Strumień, ul. Towarowa; nr S 2664 Strumień, ul. Podwale; nr S 2665 Strumień, ul. Mostowa; nr S 2666 ul. Łuczkiewicza i ul. 1 Maja (od ul. Kolejowej do Rynku),

-drogi gminne, o łącznej długości 115 km (1,96 km/ km²).

Transport drogowy osób i towarów w Strumieniu to w przeważającym stopniu transport indywidualny samochodowy i rowerowy. Transport zbiorowy realizowany jest poprzez połączenia autobusowe i mikrobusowe, w godzinach umożliwiających dojazd do miejsca pracy lub pobierania nauki i powrót do Strumienia. Istnieje kilka linii autobusowych dalekobieżnych, na trasie których Strumień występuje jako przystanek „po drodze”. Tym samym obsługa ruchu pojazdów, szczególnie zapewnienie miejsc parkowania, postoju itp. stanowi poważny problem w harmonizowaniu zamierzeń rozwojowych miasta i bieżących wymagań takiego, mocno zindywidualizowanego transportu w Gminie. Ruch rowerami odbywa się po drogach kołowych, bo choć wyznaczone zostały turystyczne trasy rowerowe, regionalne i ponadregionalne¹⁶ to nie ma w Strumieniu ścieżek rowerowych lub systemu segregacji ruchu zapewniającego dogodne warunki do rozwijania użytkowego i turystycznego ruchu rowerami. W części centralnej miasta, gdzie krzyżują się lokalne i ponadlokalne drogi kołowe zauważalny jest deficyt miejsc parkingowych i postojowych, co wynika zarówno z dominującej formy transportu (indywidualny) jak i dotąd akceptowanej swobodnej formy wykorzystania parkingów (brak opłat).

Strumień, podobnie jak inne miasta województwa znajduje się w zasięgu usług większości operatorów telefonii komórkowej i stacjonarnej, a przez to istnieje także możliwość korzystania z przewodowego i bezprzewodowego dostępu do Internetu. Na terenie miasta nie ma Hot-spot'a. Świadczone są standardowe usługi pocztowe państwowej Poczty Polskiej. Z uwagi na aktualną politykę państwa i regionu w zakresie transportu wodnego, drogi wodne w Strumieniu nie są wykorzystane jako szlaki komunikacyjne.

Pozostała infrastruktura techniczna (za wyjątkiem kanalizacji sanitarnej i deszczowej) jest w mieście dobrze rozwinięta. Zaopatrzenie w gaz realizowane jest w oparciu o średnioprężną gazową sieć rozdzielczą wyprowadzaną ze stacji redukcyjnej w Drogomyślu. Ciepło dostarczać może jedna kotłownia, stanowiąca własność komunalną, (choć głównie zasila ona budynki spółdzielni mieszkaniowej) ale ogrzewanie budynków w mieście odbywa się poprzez indywidualne piece, opalane głównie węglem i gazem. Na terenie całej gminy Strumień możliwy jest

¹⁶ Trasy rowerowe biegnące przez Strumień to: główna (sub-trasa nr 9N) Strumień – Jastrzębie Zdrój, prowadzi przez zabytkowe centrum Strumienia, gdzie łączy się z sub-trasą nr 122 C oraz drugorzędna (sub-trasa nr 122 C) Strumień – Zabłocie – Chybie – Jaworze.

dostęp do wodociągowej sieci rozdzielczej (wodociągi zaopatrują w wodę około 97 % gospodarstw domowych). Gmina nie prowadzi kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej. Choć posiada mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków przeznaczoną do oczyszczania ścieków komunalnych (jej technologia oczyszczania oparta jest o uproszczony schemat technologiczny), wykorzystuje jej możliwości jedynie w 40 %. Do kanalizacji sanitarnej podłączone jest około 75 % miasta¹⁷, a istniejące sieci kanałów (betonowe i kamionkowe) wymagają remontu. Tzw. wskaźnik cywilizacyjny wynosi zatem około 0,77 co dla obszaru zurbanizowanego należy uznać za mało zadowalający, szczególnie w porównaniu z innymi miastami województwa śląskiego, przodującego pod tym względem w Polsce.

Koszty utrzymania infrastruktury komunalnej w Strumieniu relatywnie rosną - co zapewne wynika z coraz silniejszego rozpraszania zabudowy (obniżają się - gęstość i intensywność zabudowy¹⁸). Likwidacja części istniejących oraz brak nowych połączeń zbiorowego transportu na terenie Gminy w coraz większym stopniu uzależnia aktywność mieszkańców Strumienia jak i dostęp do miasta z zewnątrz – od indywidualnie organizowanego (własnego) transportu samochodowego. Wydaje się, że realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych – szczególnie takich, których funkcja, a przez to i stawiane im wymagania formalno—prawne, nakładające wymóg nowoczesnych rozwiązań technologicznych i środowiskowych (ekologicznych), może napotykać na potrzebę zwiększonych (w stosunku do lokalizacji w innych miastach) nakładów, a przez to zauważalne niedostatki infrastruktury technicznej Strumienia stają się jednym z czynników mogących mieć wpływ na relatywnie niską (rzeczywistą) atrakcyjność inwestycyjną miasta.

2.2.1.5. Środowisko przyrodnicze miasta i jego ochrona

Strumień dysponuje niezwykle rzadkim w województwie śląskim środowiskiem miejskim, w którym wysokie walory sfery antropogenicznej harmonijnie współistnieją z zasobem przyrodniczym o różnorodnych, wręcz bujnych formach, w niewielkim stopniu dotkniętym procesem cywilizacyjnym typowym dla miast w przemysłowych i wysoce zurbanizowanych regionach. Jest to niepowtarzalny, szczególnie zasób Strumienia, którego ochrona, codzienne wykorzystanie i udostępnienie innym powinno być źródłem satysfakcji jego mieszkańców. Tym samym trzeba by rozważyć taki plan rozwoju Gminy, by rozwinąć sieć kanalizacji sanitarnej, zwiększyć udział ścieków oczyszczanych w ogólnej ich objętości i doprowadzić do stworzenia takiego systemu oczyszczania miasta z odpadów by wprowadzić segregację - wyodrębnienie części organicznych, metali, szkła, tworzyw sztucznych i odpadów niebezpiecznych. To, że Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych ani zakładu utylizacji odpadów, a odpady komunalne wywożone są na składowiska w Knurowie i w Jastrzębiu Zdroju powinno być traktowane jako zaleta, rozwiązanie korzystne dla miasta (długofalowo), wymagające jednak stworzenia systemu zachęt do ograniczania objętości i masy generowanych odpadów.

¹⁷ Szacunek na podstawie danych przywołanych w SRS oraz danych RBD GUS, za rok 2005.

¹⁸ Gęstość zabudowy - tj. stosunek powierzchni zabudowy do powierzchni działki, na której zlokalizowany jest budynek; intensywność – stosunek powierzchni użytkowej obiektu do powierzchni działki (ten wskaźnik uwzględnia wielokondygnacyjność budynków).

Istotne jest zadbanie o ochronę jakości powietrza, zachęcenie do przechodzenia na nowoczesne formy ogrzewania budynków. Zauważalnym walorem Strumienia jest dość powszechna dbałość o zieleń przydomową, co w powiązaniu z podjętymi działaniami na rzecz upiększenia parku miejskiego nie tylko wpływa na estetyzację przestrzeni Strumienia, ale w dużym stopniu zwiększa zasób przyrodniczy miasta. Wydaje się, że podejmowane próby odmiennego zaplanowania zagospodarowania brzegów Wisły i nadawania im turystyczno-rekreacyjnych funkcji nie jest zbieżne z docelowymi, ogólnokrajowymi funkcjami i uwarunkowaniami, delimitującymi zakres lokalnego oddziaływania tej rzeki i zbiornika Goczałkowice. Tym niemniej nie wyklucza to skuteczności zamierzeń miasta, których celem byłoby zwiększenie stopnia ekspozycji i krajobrazowego powiązania miasta z rzeką, jej dopływami i zbiornikiem wodnym Goczałkowice. Ochrona środowiska przyrodniczego Strumienia, w relacji do stałych i dobrze zdefiniowanych uwarunkowań fizjograficznych i hydrologicznych, obejmuje zatem realizowanie ograniczeń wynikających z ochrony przeciwpowodziowej i powściągnięcie się od ekspansji i zwiększania emisji. Nie wydaje się by ustanowiony system obszarów chronionych Natura 2000 stanowił dla miasta czynnik hamujący rozwój, to raczej zdiagnozowana już w *SRS* niechęć mieszkańców do zorganizowanego pozbywania się odpadów może w przyszłości utrudnić wdrażanie działań skutecznie chroniących środowisko przyrodnicze miasta oraz wpływać na ciągłe zwiększanie wydatków na tę sferę gospodarki komunalnej miasta.

2.2.1.6. Wnioski – identyfikacja problemów

Aktualny stan zagospodarowania przestrzennego, materialno-technicznych i przyrodniczych elementów środowiska miejskiego Strumienia nie stanowi bezpośredniej i zasadniczej przyczyny odczuwalnej i dostrzegalnej stagnacji w rozwoju miasta Strumienia. Zachowane dziedzictwo - tradycyjne formy zabudowy i gospodarowania wraz z zasobem przyrodniczym uznać trzeba za niezaprzeczalny walor miasta, jednak niedostatek niektórych elementów infrastruktury, powolne lecz wyraźnie postępujące rozgęszczanie się zabudowy oraz jej (ogólny) stan techniczny a szczególnie estetyczny - zapewne wzmacniają tendencję do dezurbanizacji (ruralizacji)¹⁹ miasta. 21 na 38 komunalnych budynków mieszkalnych powstało przed rokiem 1945, zatem co najmniej 55% zasobu mieszkaniowego miasta wymaga modernizacji, wprowadzenia usprawnień, ociepleń i nowoczesnego systemu ogrzewania.

Zaburzenie relacji pomiędzy transportem zbiorowym a indywidualnym wpływa na stopniowe osłabianie dostępności transportowej miasta, szczególnie dla ludzi młodych i sędziwych. Relatywnie niski poziom wskaźnika cywilizacyjnego, niedostatek miejsc parkingowych, przebieg nadmiernej liczby tras komunikacyjnych przez Rynek, brak segregacji ruchu i nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych sprawia, że choć jest to stan akceptowalny i tolerowany przez mieszkańców - sukcesywnie obniża on jakość życia w tym mieście. Nie zachęca to także do lokowania w Strumieniu inwestycji, których oddziaływanie miałyby ponad-lokalny wymiar, a więc skalę i rozmiar, który stworzyć

¹⁹ tj. zmiany przestrzenne, które miasto upodabniają (funkcjonalnie i wizualnie) do typowej wsi (niska rozproszona zabudowa małej intensywności), mała różnorodność i niewielka dostępność usług, zatrudnienie i realizowanie innych codziennych potrzeb poza miejscem zamieszkania uzależnienie gospodarstwa domowego od indywidualnego środka transportu (zazwyczaj samochód).

może szanse na wzbudzenie procesu rewitalizacji miasta. Zasób i stan codziennie używanej infrastruktury miasta, istotnej nie tylko dla gościa, ale przede wszystkim dla mieszkańców Strumienia by kultywować i rozwijać kontakty rodzinne i społeczne - chodniki i inne nawierzchnie wraz z oświetleniem, informacja miejska (i turystyczna), duża i mała architektura, gastronomia (kawiarnie, cukiernie, bufety, jadłodajnie, gospody/gościńce - skromne pokoje noclegowe), iluminacja zabytków i zieleni miejskiej, publicznie dostępne miejsca odpoczynku i rekreacji itp. – zdaje się być niewystarczający, nieporównywalnie skromny, zarówno, co do ilości jak i jakości. Strumień oferuje przy tym rzadkie w środowiskach miejskich doznania, których źródłem jest nieczęste powiązanie walorów przyrodniczych i antropogenicznych, o harmonijnym i porównywalnie wysokim stopniu różnorodności i intensywności – któremu niestety nie towarzyszy adekwatny zasób infrastruktury, pozwalającej mieszkańcom i gościom Strumienia korzystać w pełni z jego niezaprzeczalnych walorów. Analiza zagospodarowania Strumienia wskazuje, że choć trudno tu o wskazanie obszaru zdecydowanie dysfunkcyjnego, można mówić o powolnym, narastającym kryzysie jakości i użytkowania przestrzeni – poprzez nagromadzenie niedostatków, zaniechań - szczególnie w Rynku i jego okolicy. Na stan kryzysu przestrzeni śródmiejskiej tego miasta wskazuje również wyraźna dysproporcja pomiędzy jego obiektywnymi, znaczącymi walorami a stopniem jego rozeznania (informacja), ekspozycji (kontekst, sąsiedztwo, oznakowanie) i udostępnienia (np. zwiedzanie, perspektywa widokowa, oświetlenie - iluminacja nocą). Dotyczy to nie tylko obiektów wpisanych do rejestru zabytków ale także licznych, ciekawych, urokliwych fragmentów miasta, atrakcyjnych i niewątpliwie przydatnych dla rozwijania życia lokalnej społeczności (ścieżki, placyki, skwery, podwórza, łąki, wały, nabrzeża), a bardzo interesujących (potencjalnie) dla wycieczkowiczów, artystów, fotografików itp., bo dogodnych dla uprawiania rodzinnej sobotnio-niedzielnej turystyki, organizacji pikników, przyjęć weselnych, imprez integracyjnych, plenerów plastycznych, rajdów itp. Kryzysowa sytuacja w Strumieniu jest zatem skutkiem rozbieżności pomiędzy endogenicznym potencjałem miasta a stopniem jego aktualnego wykorzystania, niedostatku samo-świadomości co do jakości i walorów posiadanego zasobu i możliwości z tym związanych.

2.2.2. Gospodarka Strumienia – aktywność ekonomiczna mieszkańców, przedsiębiorczość i ekonomika miasta

2.2.2.1. Rynek pracy i aktywność ekonomiczna mieszkańców

Rynek pracy w Strumieniu kształtują firmy niewielkie, nastawione na rynek lokalny – a przez to oferujące ograniczoną, i względnie stałą liczbę miejsc pracy. Działalność w sektorze rolnictwa prowadzi na terenie miasta 565 gospodarstw rolnych, co stanowi 21% ogółu wszystkich gospodarstw rolnych funkcjonujących w Gminie. Aktywność ekonomiczna mieszkańców (poziom zatrudnienia mieszkańców Strumienia w grupie wiekowej pomiędzy 18-60 lat), nie odbiega znacząco od przeciętnej w województwie, a przy tym jest wyższa od średniej krajowej. Analiza raportów charakteryzujących lokalny rynek pracy²⁰ i dynamiki zmian w strukturze demograficznej miasta pokazuje, że aktywność ekonomiczna mieszkańców Strumienia utrzymuje się na podobnym poziomie, raczej średnim-

²⁰ „Informacja o cieszyńskim rynku pracy”, cykliczne raporty PUM w Cieszynie, udostępnione przez UM Strumień.

wobec znaczącego poziomu potencjału rozwojowego miasta. Bez pracy pozostaje stosunkowo duży odsetek kobiet (udział w ogólnej liczbie bezrobotnych jest od kilku lat wyższy niż przeciętna w miastach województwa). Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie liczba bezrobotnych w gminie Strumień na dzień 31 marca 2008 roku wynosiła 370 osób, w tym 229 kobiet, z czego tylko 10% bezrobotnych ma prawo do zasiłku (niespełna 6,5% bezrobotnych kobiet ma prawo do tego zasiłku). Istotnym problemem jest właśnie bezrobocie kobiet (61% ogólnej liczby bezrobotnych) i osób z najniższym wykształceniem. Liczebność bezrobotnych kobiet jest coraz większa. Udział kobiet w tej statystyce charakteryzującej deficyty na rynku pracy rośnie, a ilość miejsc pracy dla młodych i wykształconych jest niewystarczająca - skłania do szukania zatrudnienia poza Strumieniem.

2.2.2.2. Przedsiębiorstwa i przedsiębiorczość

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców Strumienia (ilość podmiotów gospodarczych, zarejestrowanych na 1000 mieszkańców Strumienia) nie obiega wyraźnie od przeciętnej w kraju, jest jednak nieco niższy od średniej w województwie²¹. Co sugeruje, że mieszkańcy miasta upatrują szansę własnego rozwoju ekonomicznego (podniesienia poziomu dochodów gospodarstw domowych) raczej w korzystnym zatrudnieniu niż w podjęciu działalności gospodarczej w mieście. Na terenie miasta działa 20 większych podmiotów gospodarczych (MSP) z czego 7 w formie spółek prawa handlowego. W okresie od stycznia do marca 2008 PUP nie odnotował żadnej oferty pracy z terenu m. Strumienia. Zatem aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw w tym mieście utrzymuje się na względnie stałym poziomie i obecnie nie generuje zapotrzebowania na siłę roboczą .

2.2.2.3. Ekonomia miasta Strumienia

Na tle innych małych miast województwa²², relacja pomiędzy dochodami i wydatkami Strumienia nie odróżniają się od przeciętnej dla małych miast²³. W skali kraju i w przeliczeniu na jednego mieszkańca Strumień dysponuje dość zasobnym budżetem, jednak stosunkowo mała gęstość zaludnienia powoduje, że odpowiednie (tj. możliwe i uzasadnione potrzebami) wydatki z budżetu Gminy (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) miały i mają znacznie mniejszy wpływ na odczuwanie zmiany (poprawy) jakości życia w Gminie. Zwiększające się rozproszenie zabudowy i zamieszkiwania (co dotyczy nie tylko sołectw ale również miasta Strumień) skutkuje już teraz relatywnie dużym rozdrobnieniem nakładów z budżetu Gminy (w tym na inwestycje), a będzie to zapewne odczuwalne również w przyszłości²⁴.

²¹ Wg danych GUS , za rok 2006.

²² Miasta małe, poniżej 20 tys. mieszkańców.

²³ Chodzi o miasta małe, zamieszkiwane przez mniej niż 20 tys. mieszkańców.

²⁴ Opisane zjawisko uzewnętrznia lokalny wymiar dość powszechnej tendencji samorządów, polegającej na unikaniu terytorialnej koncentracji nakładów (inwestycji), co wynika z przekonania o potrzebie zapewnienia równomiernego rozkładu wydatków inwestycyjnych w Gminie; jest to trend tyleż zrozumiały co przeciwny do stylu decyzyjnego sektora prywatnego, koncentrującego zasoby na wybranych, szczególnie ustalonych celach inwestycyjnych, których dobór wyznacza/kształtuje analiza relacji nakłady/korzyści (+ryzyko).

Udział tzw. stałych wydatków w budżecie gminy utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie²⁵. Tendencje demograficzne oraz strukturę wpływów z tytułu udziału w podatku PIT i CIT uznać można za dość stabilne, co powinno pozwolić na dokonanie analizy ryzyka i korzyści w takim zakresie, który umożliwi ustalenie dopuszczalnego poziomu zwiększenia nakładów na inwestycje komunalne, współfinansowane poprzez zobowiązania (kredyty, pożyczki i papiery dłużne). Optymalny horyzont wymagalności to nie wcześniej niż 2018, wartość zasilenia inwestycyjnego zabezpieczona przez ok. 6-8 % dochodów Gminy (sugerowany akceptowalny deficyt w bilansie gminy, wobec opisanej powyżej aktywności ekonomicznej mieszkańców, sytuacji na rynku pracy i inwestycji przedsiębiorstw) z przeznaczeniem na pokrycie części kosztów wnikliwie zaplanowanych skoncentrowanych przestrzennie i pro-rozwojowych inwestycji miasta, w powiązaniu z nakładami (inwestycjami) kapitału prywatnego.

2.2.2.4. Turystyka

Położenie Strumienia, jego walory krajobrazowe i kulturowe, powiązanie z drogą Katowice- Cieszyn (nr 938), niewielka odległość od granicy z Republiką Czeską, położenie na wyznaczonych i promowanych z poziomu regionu 3 szlakach turystycznych (szlak architektury drewnianej, dwie trasy rowerowe) oraz sąsiedztwo interesujących turystycznie miasta (Pszczyna, Bielsko-Biała) powinno być wystarczającym kapitałem do rozwijania turystyki. Jednak jak dotąd ruch turystyczny w Strumieniu jest znikomy, co wynika z wielu nakładających się na siebie przyczyn. Podstawowy problem to brak bazy, gastronomicznej i noclegowej, pola biwakowego, parkingów, czytelnej i pełnej informacji o walorach miasta – zarówno w samym mieście (informacja turystyczna, oznakowanie, mapy i przewodniki) jak i poza nim (promocja turystyczna, informacja). Zasób środowiska przyrodniczego - złoża solanek jodo-bromowych i złoża torfowe, przebieg rzeki Wisły i sąsiedztwo zbiornika Goczałkowickiego nie są jak dotąd wykorzystywane do budowania turystycznej oferty miasta i Gminy.

2.2.2.5. Wnioski – identyfikacja problemów

Gospodarka Strumienia, poziom aktywności ekonomicznej mieszkańców, przedsiębiorczości i stan ekonomii miasta wskazują, że miasto ma – choć ograniczone-zaplecze do rozwoju i finansowania części (tj. niezbędnych, koniecznych) wydatków z własnych środków (publicznych i prywatnych). Przedsiębiorstwa działające na terenie miasta nastawione są głównie na pokrycie lokalnego popytu (z nielicznymi wyjątkami) i osiągnęły poziom rozwoju adekwatny do aktualnych lokalnych potrzeb. Bez znaczącego zwiększenia popytu (zainteresowania inwestycjami, zwiększenia poziomu korzystania z usług i handlu, wytworzenia nowych potrzeb) nie wygenerują one nowych miejsc pracy i nie poczynią znaczących inwestycji na terenie Strumienia. Przez to także poziom dochodów gospodarstw domowych, dotąd względnie stabilny ulegać będzie powolnej deprecjacji (inflacja, wzrost kosztów energii, żywności itp.) Zmiana tego stanu (tendencji) może nastąpić poprzez selektywne, wybrane i skoncentrowane inwestycje

²⁵Na podstawie ogólnej analizy planów budżetowych Gminy Strumień na lata 2007, 2006, 2005. Przy odniesieniu wyników tej analizy do 1a – rozpoznanej dynamiki zmian w planowaniu budżetowym wybranych, porównywalnych miast regionu i Polski (Leszno, Próchnik, Gryfino).

i działania „miękkie” sektora publicznego, których celem powinno być nadanie znaczącego impulsu rozwojowego miastu. Turystyka może być (wględnie) nową gałęzią usług, których rozwój w Strumieniu może wywołać efekt skali (dzwigni), o ile działania w tym zakresie będą zdecydowane i tak zaplanowane by skorelować nakłady sektora publicznego i prywatnego. Wytworzenie impulsów gospodarczych, w wyniku, których stworzone zostanie co najmniej 20-25 miejsc pracy w usługach dla dobrze wykształconych osób, powinno zapobiec utrwalającej się stagnacji ekonomiczno-gospodarczej miasta. Problemem jest także marginalizacja ekonomiczna kobiet. Niedostateczna aktywność tej grupy wpływa na zasobność gospodarstw domowych. Problem dotyczy nie tylko Strumienia jednak dotychczas niedostatecznie wykorzystane możliwości zatrudnienia w sektorze usług turystycznych pozwala na optymistyczne prognozowanie zmian. Podstawowym problemem gospodarki Strumienia jest niedostateczne wykorzystanie potencjału miasta, w skali ponadlokalnej. Dotyczy to przede wszystkim turystyki, ale również edukacji, usług ponadlokalnych (zdrowia, rekreacji), kultury (imprezy regionalne i krajowe).

(autor fotografii- Ireneusz Duda)

2.2.3. Sfera Społeczna - mieszkańcy i jakość życia w Strumieniu

2.2.3.1. Zaludnienie i struktura społeczna

Zaludnienie i struktura społeczna ludności Strumienia jest stabilna. Niewielką dynamikę zmian ilustruje poniższa tabela:

Rok	2004	2005	2006
Liczba mieszkańców			
Ogółem	3 448	3 427	3 459
Kobiety	1 716	1 702	1 726
Mężczyźni	1 732	1 725	1 733
Przeprodukcyjnym	24,2	23,2	22,7
produkcyjnym	64,6	65,2	65,4
poprodukcyjnym	11,2	11,5	11,9

Opr. Własne na podstawie danych BDR GUS

Ilość miejsc pracy dla młodych i wykształconych jest niewystarczająca - skłania nie tylko do szukania zatrudnienia poza Strumieniem, ale coraz częściej także do czasowej, długotrwałej emigracji a w konsekwencji tego - do zakładania rodziny poza Strumieniem. W ciągu ostatnich 10 lat liczba urodzeń w Strumieniu wyniosła 357 a liczba zgonów 295 (przyrost 62), co w porównaniu do odpowiednich danych dla całej Gminy (urodzenia 1132, zgony 1033, przyrost 99) oznacza niekorzystne dla miasta zmiany demograficzne, co prawda o niewielkiej skali jednak w długim horyzoncie czasu mogą być one istotne.

2.2.3.2. Oświata i edukacja

W Strumieniu znajduje się przedszkole i trzy szkoły - podstawowa, gimnazjum i technikum. Do przedszkola uczęszcza 129 dzieci, a opiekę nad nimi sprawuje 11 nauczycieli. W szkole podstawowej (17 oddziałów) naukę pobiera 393 uczniów, a w Gimnazjum (14 oddziałów) uczy się 320 uczniów. W mieście nie ma oferty oświatowo-edukacyjnej dla dorosłych, uniwersytetu trzeciego wieku lub innej zorganizowanej formy uzupełniania edukacji. Szkolenia (np. dla przedsiębiorców) nie cieszą się dużym zainteresowaniem. Lekcje gry na instrumentach oraz kształcenie zdolności plastycznych u dzieci umożliwia Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury.

2.2.3.3. Kultura i rekreacja

Głównym centrum kulturalnym Strumienia jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, z siedzibą przy Rynku. MGOK przede wszystkim zapewnia wsparcie dla amatorskiego ruchu artystycznego (śpiew i muzyka, plastyka, poezja, taniec, rękodzieło artystyczne) poprzez prowadzenie zajęć ponad dziesięciu grup i zespołów. W MGOK działa galeria sztuki nieprofesjonalnej „Pod Ratuszem” oraz Izba Regionalna im. Emilii Michalskiej. Organizowane są imprezy plenerowe - pn.: „Staromiejska Wiosna”, święto „Żabiego Kraju” a także inne imprezy cykliczne. Drugim znaczącym centrum kultury w Strumieniu jest Miejska Biblioteka Publiczna, która oprócz krzewienia czytelnictwa (ok.2000 czytelników i prawie 50 tys. woluminów) organizuje konkursy czytelnicze i zajęcia plastyczne. Strumień nie ma

kina ani sali wyposażonej w sposób, umożliwiający przeprowadzenie spektaklu teatralnego lub koncertu.

W Strumieniu jest zadbane kąpielisko sezonowe (z budynkiem zapewniającym obsługę użytkowników kąpieliska oraz jednocześnie będącym siedzibą Towarzystwa śpiewaczego „Lutnia”) oraz nowoczesna hala sportowa (boiska do siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej oraz boiska treningowe do siatkówki i koszykówki, siłownia. Obiekt ten dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych (windą). W mieście działa Ludowy Klub Sportowy "Wisła Strumień" z sekcjami piłki nożnej i szachów. Oferta publicznie dostępnych usług kultury i rekreacji jest bardzo skromna, nieadekwatna do współczesnych potrzeb, szczególnie ludzi młodych. W ocenie mieszkańców oferta i zasób lokalowy obiektów kultury i rekreacji są niewystarczające zarówno dla wypełnienia potrzeb lokalnej społeczności jak i przyciągnięcia do Strumienia gości, turystów na krótki (weekendowy) lub dłuższy wypoczynek. Choć miasto organizuje imprezy cykliczne, to ich forma i zasięg nie są wystarczająco atrakcyjne dla osób spoza miasta i Gminy, mają wyraźnie lokalny charakter. Zaprzestano organizacji Regionalnego Przeglądu Chórów Polski Południowej a brak inwestycji w bazę lokalową w sferze kultury spowodował, że mieszkańcy Strumienia korzystają z imprez kulturalnych, dostępu do kina lub teatru poza swym miejscem zamieszkania.

2.2.3.4. Inicjatywy obywatelskie i NGO (organizacje pozarządowe, społeczne, stowarzyszenia)

Życie społeczne, w strukturach sformalizowanych, prowadzone jest poprzez samo-organizację mieszkańców w: Ochotniczej Straży Pożarnej, Kole Macierzy Ziemi Cieszyńskiej, Kole „Strumień Miasto” Polskiego Związku Wędkarskiego, Klubie Sportowym LKS „Wisła Strumień i Chórze Lutnia. Od roku 1999 organizowane są akcje: Dzień Ziemi i Sprzątanie Świata. W akcjach tych bierze udział młodzież szkolna na poziomie od przedszkola do szkoły średniej oraz Polski Związek Wędkarski. Terenami najczęściej objętymi sprzątaniem są tereny przyległe do szkół, lasy, kępy śródpolnej zieleni wysokiej, przystanki autobusowe i pobocza dróg. Materiały potrzebne do przeprowadzenia w/w akcji przekazywane są przez Urząd Miejski. Istotne dla życia społeczności Strumienia formy aktywności koncentrują się również wokół wspólnoty parafialnej kościoła rzymsko-katolickiego pw. Św. Barbary.

W Strumieniu nie ma stowarzyszeń czy klubów zajmujących się opieką nad dziedzictwem historycznym miasta, działalnością edukacyjno-oświatową, samopomocą społeczną, nie ma również lokalnej izby przedsiębiorczości lub rzemiosła, oddziału lub koła PTTK.

2.2.3.5. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo na terenie Strumienia zapewnia Ochotnicza Straż Pożarna i Policja. Obszar przynależny do Komisariatu Policji w Strumieniu obejmuje nie tylko to miasto i podlega Komendzie Powiatowej Policji w Cieszynie. Strumień jest miastem

o wysokim poziomie bezpieczeństwa. Uzyskane informacje pokazują, że w skali roku (r.2007) miało miejsce niespełna dwieście zdarzeń (192), w których interweniowała Policja, z czego 57 to wybryki chuligańskie,²⁸ przemoc w rodzinie, 26 kolizje drogowe. Średnia (16 interwencji) w miesiącu pokazuje, że z jednej strony poziom bezpieczeństwa jest wysoki, ale z drugiej strony 44% interwencji dotyczy zdarzeń, których charakter (chuligaństwo i przemoc w rodzinie) zazwyczaj wskazuje na występowanie niekorzystnych zjawisk (patologii) życia społecznego i rodzinnego. Wywołuje je niedostatek nadzoru rodzicielskiego lub wychowawczego, alkohol, konflikty w rodzinie – często na tle ekonomicznym, brak albo niedostatek korzystnych nawyków i oferty spędzania wolnego czasu przez młodzież i dorosłych. Analiza przestrzenna zestawienia interwencji Policji²⁶ pozwala na sformułowanie następujących wniosków²⁷ (w oparciu ilość dla zdarzeń w roku 2007):

-wybryki chuligańskie koncentrowały się w rejonie ulic: Osiedlowej (15), Rynku (10), 1-go Maja (5) – w nawiasie ilość interwencji; interwencji ogółem 57;

-zjawisko przemocy w rodzinie koncentrowało się w rejonie ulic: Powstańców Sl. (5), Czarnoty, Cieszyńskiej (po 3); Rynek, Londzina (po 2) - w nawiasie ilość interwencji; interwencji ogółem 28;

-zaś najczęściej kolizje drogowe miały miejsce w rejonie ulic: 1-go Maja (12), Łuczkiewicza, Rynek (po 3) - na 26 zdarzeń w Strumieniu;

W roku 2007 miało miejsce 47 kradzieży (stanowią 24% interwencji Policji w tym roku), z czego 22 kradzieży to zabór mienia wartości powyżej 250 PLN. Proporcjonalnie największa ich liczba miała miejsce w rej. ul.1-go Maja (5) i Rynku (4), ul. Cieszyńskiej (2). Zatem, za stosunkowo mniej bezpieczne od innych rejonów miasta (w skali miasta ogólnie bardzo bezpiecznego) uznać można, co najwyżej, okolice ul. Osiedlowej, ul.1-go Maja i Rynku, a następnie – w dużo mniejszym stopniu okolice ul.Łuczkiewicza, Czarnoty, Cieszyńskiej i Londzina.

2.2.3.6. Struktura i zasobność gospodarstw domowych

Strukturę gospodarstw domowych i jej odmienność, w mieście i na terenach wiejskich Gminy Strumień pokazuje poniższa tabela. Choć dane pochodzą sprzed 6-ciu lat, wobec małej dynamiki zmian w strukturze demograficznej miasta zapewne odzwierciedlają w przybliżeniu aktualny stan i relacje.

Jednostka terytorialna	2002			
	ogółem	dwuosobowe	cztery i więcej osób w gospodarstwie domowym	jednoosobowe
Strumień - miasto	1 135	225	345	242

²⁶Na podstawie szczegółowych danych udostępnionych przez Komisariat Policji w Strumieniu.

²⁷W oparciu o strukturę i ilość dla zdarzeń w roku 2007.

Jednostka terytorialna	2002			
	ogółem	dwuosobowe	cztery i więcej osób w gospodarstwie domowym	jednoosobowe
Strumień - obszar wiejski	2 666	558	919	512

Źródło: BDR GUS

Przyrównanie danych charakteryzujących aktywność ekonomiczną mieszkańców miasta i Gminy, źródeł dochodów gospodarstw domowych (w oparciu o wyniki i zestawienia zebrane przez Spis Powszechny GUS) do struktury gospodarstw domowych pozwala na sformułowanie tezy, że gospodarstwa domowe zamieszkujące miasto Strumień mają nieco wyższy dochód na 1 osobę (a przez to i niższy poziom środków wolnych – do rozporządzenia) niż przeciętnie w Gminie. Jednocześnie jest to zapewne dochód niewiele wyższy od średniej krajowej a niższy od przeciętnej w województwie, w miastach. Tym samym można przyjąć, że zdolność inwestycyjna (zdolność do ponoszenia wydatków na cele wykraczające bieżące utrzymanie gospodarstwa domowego na dotychczasowym poziomie) jest w Strumieniu raczej niska, przy czym nie dochodzi do wyraźnego zróżnicowania pomiędzy dochodem na 1 os. w gospodarstwie żyjącym w mieście a gospodarstwem żyjącym na terenach wiejskich (sołectwa). Jest to korzystna, pożądana relacja.

2.2.3.7. Opieka zdrowotna

Mieszkańcy korzystają z dwóch niepublicznych zakładów opieki medycznej i 2 aptek. Dostępnych jest 12 specjalności medycznych, w tym 3 stomatologów, usługi badania USG, pobierania materiału do badań laboratoryjnych. Na terenie miasta i Gminy nie ma dostępu do medycyny specjalistycznej w zakresie laryngologii i kardiologii oraz ratownictwa medycznego (nie ma karetki - ambulansu). Pod opieką medyczną znajduje się około 20 osób obłożnie chorych w domu. Na terenie miasta i Gminy nie ma hospicjum lub ośrodka medycyny paliatywnej.

2.2.3.8. Opieka społeczna

Opiekę społeczną świadczy na rzecz wspólnoty miasta Strumienia i Gminy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, zlokalizowany w Ratuszu. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej pokazuje poniższa tabela:

Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	W tym w mieście Strumieniu
2004	389	771	543
2005	390	674	448
2006	322	965	791
2007	335	915	732

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z MOPS w Strumieniu

Najczęstsza przyczyną przyznania pomocy są, kolejno: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa

domowego, długotrwała lub ciężka choroba. W zakresie niepełnosprawności MOPS oprócz pomocy finansowej świadczy usługi opiekuńcze, w 2007 roku tą formą pomocy objętych było 13 osób (usługi opiekuńcze wykonywane są przez Niepubliczny Zakład Pielęgnacyjny „Rodzina” w Chybiu). Od 2005r. MOPS realizuje Rządowy Program „Posiłek dla potrzebujących”. Do końca grudnia 2007 r. objęto nim 280 uczniów. Na terenie Gminy nie ma ośrodka pomocy społecznej, osoby wymagające takiej opieki umieszczane są w placówkach poza terenem Gminy. Podobnie jest z dziećmi (osobami nieletnimi) wymagającymi umieszczenia w placówkach opiekuńczych i wychowawczych. Poziom potrzeb w tym zakresie jest niewielki, nie wymaga zapewnienia usług tego rodzaju poprzez inwestycje Gminy.

Pomocy i wsparcia potrzebującym mieszkańcom miasta udziela również wspólnota parafii rzymsko-katolickiej pw. Św. Barbary oraz Punkt Diakonijny przy Kościele Ewangelicko – Augsburskim w Drogomyślu dostępny również dla mieszkańców Strumienia.

Część mieszkańców miasta Strumienia (ok.3%) otrzymuje pomoc finansową pozwalającą na pokrywanie kosztów mieszkania. Ilość i strukturę wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz dynamikę zmian pokazuje poniższa tabela, pozwalająca na zobrazowanie zróżnicowania pomiędzy zasobnością i poziomem dochodów gospodarstw domowych zamieszkałych w mieście i obszarach wiejskich Gminy Strumień.

Jednostka terytorialna	2004		2005		2006	
	Ogółem	W zasobie Gminy	Ogółem	W zasobie Gminy	Ogółem	W zasobie Gminy
Strumień - miasto	1 321	669	1 142	569	961	491
Strumień - obszar wiejski	105	42	85	47	62	47

Opracowanie własne na podstawie BDR GUS.

2.2.3.9. Wnioski – identyfikacja problemów

Sfera społeczna miasta Strumienia nie wykazuje objawów poważnych dysfunkcji, zaburzeń typowych dla większych, post-industrialnych miast w końcowej fazie transformacji społeczno-gospodarczej naszego kraju. Analiza informacji i metodycznie gromadzonych danych charakteryzujących społeczność i jakość życia w Strumieniu²⁸, pozwala na ostrożne sformułowanie następującego wniosku – problem rozwoju miasta Strumienia, w znaczącym stopniu tkwi w atrofii, zamieraniu aktywności społecznej, zanikaniu zdolności do współdziałania na rzecz dobra publicznego, poprawy jakości życia wspólnoty i tworzeniu nowych, interesujących nie tylko dla mieszkańców, ale także dla gości z zewnątrz form życia miejskiego. Braki w ofercie (np. brak kina, kompleksu rekreacyjno-sportowego, niepełna oferta usług medycznych i opieki społecznej, brak kawiarni, rodzinnej restauracji, klubu młodzieżowego, stowarzyszenia działającego na rzecz rozwoju Strumienia, Izby gospodarczej itp.) nie tyle jest skutkiem, co przyczyną stagnacji, spowolnienia w rozwoju - co przy niewątpliwych, obiektywnych walorach społeczności miasta i jego

²⁸Chodzi tu nie tylko o dane statystyczne, rezultaty badań społecznych (dwa sondaże) i wyniki dyskusji na spotkaniach zespołów, spotkaniu z mieszkańcami, ale także rozmowy-dyskusje z mieszkańcami miasta w trakcie pracy nad programem, nieformalne, prowadzone przy okazji sporządzania dokumentacji fotograficznej, przeprowadzania wizji w terenie, peregrynacji po mieście i jego instytucjach itp.

przestrzeni uznać można za oznakę cichego kryzysu. Wyniki drugiego sondażu pokazują, że oczekiwania wobec programu rewitalizacji koncentrują się wokół szansy na wytworzenie dobrej atmosfery - mobilizacji lokalnej społeczności do wspólnego działania na rzecz miasta, poprawy - jednocześnie - jakości i intensywności życia w Strumieniu oraz atrakcyjności miasta dla gości - turystów, wycieczkowiczów, inwestorów.

2.3. Analiza problemowa w ujęciu przestrzennym

Analiza problemów zdiagnozowanych na podstawie analizy przedmiotowej, po ogólnej agregacji wniosków przedstawionych w cz. 2.2. i określeniu ich odniesień przestrzennych (lokalizacji) pozwala na przedstawienie uproszczonej analizy w ujęciu przestrzennym, co przedstawiono na poniższym rysunku.

Rys.1

3. Planowana rewitalizacja m. Strumienia na tle gminnych, lokalnych oraz regionalnych strategii, planów i programów.

Ta część ukazuje kontekst zewnętrzny Programu Rewitalizacji Strumienia,

pozwała prześledzić zakres nawiązania w tym programie do decyzji strategicznych zapisanych w dokumentach dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego całej gminy, powiatu i regionu (województwa).

3.1. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 oraz plany i programy realizujące tę strategię.

Strategia²⁹ ta wizję rozwojową województwa opisuje poprzez 13 tez, obrazujących docelowy wizerunek województwa a w jednym z 8 priorytetów rozwoju (PRIORYTET: OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA ORAZ PRZESTRZENI) wskazuje, że: *W celu podniesienia atrakcyjności regionu konieczna jest rewitalizacja terenów po-przemysłowych (w tym po-górnich) i po-wojskowych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. Ważne jest również odnowienie i modernizacja infrastruktury urbanistycznej zdegradowanych centrów i dzielnic miast oraz struktury osadniczej obszarów wiejskich*"

Układ celów strategicznych odzwierciedla znaczenie rewitalizacji miast województwa śląskiego, poprzez stwierdzenie, w opisie CELU STRATEGICZNEGO IV: "POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO ORAZ ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI PRZESTRZENI": **Cel ten realizowany będzie również poprzez rewitalizację centrów miast i układów miejskich, tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wiejskich, rewitalizację terenów po-przemysłowych, przebudowę zdegradowanych lub przeludnionych dzielnic.**"³⁰

Te deklaracje zostały doprecyzowane poprzez sformułowania dla każdego z celów strategicznych SRW kilku pożądanych kierunków działań, istotny dla PRS jest ten, który (dla powyżej scharakteryzowanego celu IV) ujęto w następujący sposób: „Kierunek działań 2: **Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic**- zasadniczym elementem podniesienia atrakcyjności miast regionu i głównym warunkiem wzrostu jakości życia staje się zagospodarowanie centrów oraz przebudowa dzielnic zdegradowanych, charakteryzujących się złym stanem technicznym i niskim standardem życia mieszkańców. Działania te powinny obejmować modernizację struktury urbanistycznej, rozbudowę i dostosowanie istniejącej infrastruktury do zachodzących procesów sub-urbanizacji oraz stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji. Zachodzące w województwie przemiany gospodarcze i społeczne mają bezpośredni wpływ na procesy zachodzące w miastach województwa śląskiego – ich depopulację, degradację przestrzeni miejskich, sub-standaryzację zasobów mieszkaniowych oraz niską jakość przestrzeni publicznych."

Strategię tę (tj. SRW) powinny realizować różnorodne i komplementarne strategie przedmiotowe, plany i programy kreowane przez samorząd województwa. Do najważniejszych, mające bezpośredni wpływ na zakres, przedmiot i możliwości wdrożenia PRS należą:

²⁹ Strategia przyjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego w dniu 4 lipca 2005 Uchwałą nr II/37/6/2005, dokument ten jest aktualizacją Strategii przyjętej we wrześniu 2000, pełny tekst tego opracowania dostępny jest poprzez http://bip.silesia-region.pl/STRATEGIA/strategia_07_05.pdf

³⁰ http://www.silesia-region.pl/STRATEGIA/strategia_II_3.htm

Strategia rozwoju turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004-2013³¹, definiuje priorytety rozwoju, cele i kierunki działań na rzecz turystyki do roku 2013. Jak piszą autorzy „*głównym celem Strategii jest rozwój turystyki biznesowej, miejskiej, tranzytowej, aktywnej oraz agroturystyki*. Wśród głównych zadań znalazły się także podnoszenie jakości usług turystycznych oraz budowa systemu wsparcia markowych produktów turystycznych. Strategia zawiera 6 celów, „*uwypuklających rozwój turystycznych produktów markowych (związanych z marką miejsca, rodzaju i specyfiki usługi) co jest ściśle związane z niepowtarzalnymi (właściwymi dla kreowania marki) cechami ośrodków miejskich*”, zatem również dotyczy **Strumienia**. Cel 6^{ty} tej Strategii: „*Podnoszenie dostępności i jakości świadczonych usług turystycznych oraz budowa systemu wsparcia rozwoju markowych produktów turystycznych*”, zawiera zamierzenia (Cel 6.2. Podnoszenie kwalifikacji kadry pracowników branży turystycznej, Cel 6.3. Wspieranie rozwoju atrakcyjnej bazy noclegowej i gastronomicznej, 6.4. Cel: Rozbudowa technicznej infrastruktury podnoszącej dostępność miejsc i atrakcji turystycznych regionu) jest istotny z punktu widzenia rozwoju gminy **Strumień** i zaplanowania działań **PRS**.

Strategia Rozwoju Kultury w województwie śląskim na lata 2006-2020³², przyjęta 28 sierpnia 2006r. przez Sejmik Województwa³², zawiera wizję, pola i cele strategiczne oraz kierunki działań w obszarze kultury w województwie śląskim. Trzy, z czterech celów tej Strategii, odnoszą się wprost do skali gminy/miasta. Są to: „**(2) Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze (biernego)- w roli odbiorców treści kulturowych i czynnego- w roli twórców treści kulturowych), (3) Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu (materialnego i niematerialnego) oraz jego efektywniejsze wykorzystywanie do celów turystycznych, (4) Tworzenie lepszych warunków dla rozwoju środowisk twórczych i wykorzystywania ich kreatywności**”.

Zakres wyobrażalnych działań w tych trzech, zdefiniowanych celach Strategii jest, co najmniej, spójny z podstawowymi założeniami każdego programu rewitalizacji, tym samym, PRS wpisuje się w realizację tejże Strategii.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020³³, wskazuje działania zmierzające do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców regionu, przyjmując za priorytety regionalnej polityki społecznej: wspieranie rodzin, rozwój ekonomii społecznej, ochronę dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej, aktywizację osób niepełnosprawnych, przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych, integrację systemu pomocy społecznej oraz bezpieczeństwo publiczne. Priorytety te przełożono na 7 celów strategicznych. Wszystkie obejmują typowe działania właściwe dla sfery społecznego oddziaływania rewitalizacji, zatem **PRS** stanowić będzie element realizacji tej strategii.

³¹http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=8110&kat=0_08_14&katrodzic=0_08

³²http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=17633&kat=0_08_15&katrodzic=0_08

³³Uchwalona 24 kwietnia 2006r. przez Sejmik Województwa Śląskiego, pełny tekst dostępny poprzez stronę internetową - <http://bip.silesia-region.pl/dokumenty/2006/05/08/1147069562.pdf>

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego³⁴ powinien zgodnie z jego celem i przeznaczeniem ustalonym w art. 38 i 39 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z dnia 10 maja 2003 r. z późn. zmianami) uwzględniać ustalenia SRW i *odegrać zasadniczą rolę w sterowaniu przyszłością regionu³⁵*, ponieważ „*obejmuje obszar województwa i jest opracowaniem adresowanym do szerokiego grona odbiorców, obejmującego podmioty samorządowe, rządowe i pozarządowe, środowiska gospodarcze, stowarzyszenia, organizacje społeczne oraz wszystkich obywateli zainteresowanych przyszłością tego obszaru*”[ibidem]. Plan powinien umożliwić selekcję i koordynację celów licznych strategii i programów realizujących SRW, pod względem ich lokalizacji i powiązań terytorialnych (przestrzennych). W kwestii rewitalizacji miast jest jednak ten plan bardzo lakoniczny i nie formułuje wskazówek lub wytycznych przestrzennych dla takich programów, tym samym można stwierdzić, że nie implikuje on ustaleń PRS w zakresie gospodarki przestrzennej i form planowania zagospodarowania przestrzennego Gminy i miasta Strumień, w stopniu (skali) istotnym dla kształtowania działań przewidywanych w **PRS**.

Program Operacyjny Województwa Śląskiego na rok 2004, obowiązujący w latach 2005-2006, przedłużony na lata 2007-2008 - którego celem jest *zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego regionu poprzez stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz podniesienie standardu życia mieszkańców³⁶*. Cele szczegółowe tego programu, opracowanego dla realizacji obowiązku wynikającego z art.11 ust.3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 576 z późn. zmianami), ujmują również *poprawę jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu*. Dla realizacji tego celu, w ramach priorytetu „F” przewidziano: *Rewitalizacja centrów miast i układów wiejskich, tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wiejskich, rewitalizacja terenów po-przemysłowych, przebudowa zdegradowanych lub przeludnionych dzielnic przyczyni się do zmiany dotychczasowego wizerunku regionu i podniesienia jego atrakcyjności* [POWŚ, s.72]. Ustalenia tego programu nie definiują szczegółowych warunków realizacji przedsięwzięć pro-rozwojowych w miastach, do jakich zaliczyć należy programy rewitalizacji, zatem nie zawiera on – oprócz deklaracji – ustaleń istotnych dla decyzji ujmowanych w **PRS**.

Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013³⁷ jest opracowaniem wynikającym z przyjętych przez Polskę zasad korzystania ze wsparcia funduszy UE, określa cele i rodzaje projektów, które mają szansę na uzyskanie

³⁴ Uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego 21 czerwca 2004r., opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego Nr 68/2004 poz. 2049, dostępny poprzez stronę internetową: http://www.katowice.uw.gov.pl/download.php?plik=urząd/dzienniki_urzedowe/2004/dz68p.zip

³⁵ wg informacji zamieszczonej na http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=70&kat=0_08_07&katrodzic=0_08

³⁶ http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=4760&kat=0_08_05&katrodzic=0_08

³⁷ Program ten dostępny jest na stronie internetowej, pod adresem: <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>

finansowego wsparcia z tych funduszy. Jego Priorytet VI „Zrównoważony rozwój miast” przewiduje, że: *” wsparcie będzie udzielane jedynie projektom realizowanym na obszarze wsparcia zidentyfikowanym w Lokalnym Programie/Planie Rewitalizacji (LPR), realizującym cele LPR dla danego obszaru i wpisującym się w szerszą logikę interwencji LPR na danym obszarze”*. To ustalenie RPO jest realizowane przez **PRS** w takim kształcie i formie. Oprócz tego RPO wskazuje, że: *„w ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do poszczególnych obiektów dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.”* Tym samym określa cele i rodzaj ogólnych preferencji dla tego rodzaju projektów, co powinno być uwzględnione przy projektowaniu inwestycji i remontów w ramach **PRS**.

Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015³⁸, zawiera diagnozę stanu środowiska oraz cele, kierunki działań i zadania, których realizacja zapewni poprawę i ochronę jego stanu. Program ten stanowi jeden z elementów polsko-holenderskiego projektu pt.: "Reorganizacja zadań administracyjnych w Polsce w dziedzinie ochrony środowiska" i nie ujmuje wprost ustaleń delimitujących zakres i przedmiot ustaleń **PRS**.

Program małej retencji dla Województwa Śląskiego³⁹, przyjęty 16 stycznia 2006 r. Uchwałą nr II/43/1/2006 Sejmiku Śląskiego, obejmuje plan działań mających na cel zwiększenie rozwoju małej retencji wodnej oraz upowszechnianie i wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody. Program obejmuje zlewnie Małej Wisły jednak nie ustala dla terenu Gminy Strumień a szczególnie dla obszaru miasta Strumienia zamierzeń implikujących zakres i przedmiot **PRS**.

Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2006–2009⁴⁰, wymienia Żabi Kraj jako specyficzne dziedzictwo krajobrazu kulturowego [s.23] i podkreśla znaczenie turystyki miejskiej, obejmującej m.in. założenia urbanistyczne, zabytki municypalne). Wnioski z analizy SWOT tego programu uwypuklają swoisty dualizm świadomości, co do dziedzictwa kulturowego, bowiem z jednej strony istnieje duża liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz kultywowania miejscowych tradycji, ratowania zabytków, z drugiej strony widoczny jest brak świadomości społecznej co do ilości zasobów dziedzictwa kultury materialnej i znaczenia opieki nad zabytkami. Z punktu widzenia **PRS** istotne jest to, że omawiany program przewiduje realizację dwóch celów strategicznych. W pierwszym, obejmującym

³⁸ http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=72&kat=0_08_09&katrodzic=0_08

³⁹ http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=13851&kat=0_08_12&katrodzic=0_08 oraz aneks do odpowiedniej uchwały, przyjęty 28 sierpnia 2006 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego (uchwała nr II/51/2/2006 w sprawie przyjęcia Aneksu do Programu małej retencji dla województwa śląskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko).

⁴⁰ Więcej na ten temat : http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=18501&kat=0_08_16&katrodzic=0_08#

kształtowanie kulturowego obrazu województwa, wprowadza Cel operacyjny I.3: *Włączenie zabytków w procesy gospodarcze*. W drugim, obejmującym kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu, wprowadza Cel operacyjny II.2: *Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami*. Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie programu jest Zarząd Województwa Śląskiego a jednostką koordynującą realizację programu - Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach.

Program Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii⁴¹, którego opracowanie wynikało z prawa energetycznego, a co za tym idzie jego ustalenia powinny kierunkować działania samorządu gminnego, odpowiedzialnego za realizację celów i opracowanie programów zaopatrzenia w energię swoich mieszkańców. Program opracowywano zgodnie ze SRW, przy czym jego planowane działania - choć obejmują zagadnienia obecne w programach rewitalizacji miast nie odnoszą się do kwestii praktycznych związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w województwie śląskim a tym samym nie implikują ustaleń **PRS**.

Kompleksowy program gospodarki odpadami niebezpiecznymi w regionie Polski południowej, powstał w ramach współpracy Ministerstwa Środowiska RP z Ministerstwem Środowiska Królestwa Danii i dotyczy obszaru trzech, zlecających go województw: śląskiego, małopolskiego i opolskiego. Obejmuje systemowe rozwiązania gospodarowania odpadami niebezpiecznymi - usuwania, segregowania i zbiórki wybranych rodzajów odpadów (np. odpadów medycznych, przeterminowanych leków, akumulatorów, przepracowanego oleju lub lamp fluorescencyjnych) oraz wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Program współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015⁴², jest dokumentem próbującym w sposób systemowy, strategiczny postrzegać społeczeństwo obywatelskie województwa śląskiego i wspierać jego rozwój. Z punktu widzenia rewitalizacji istotne jest, że program ten jako najważniejszy cel przedstawia włączenie organizacji pozarządowych do realizacji polityki rozwojowej województwa [s.28], przewidując przy tym działania dla rozwoju potencjału organizacji pozarządowych. Zamierzenia te są ważne dla realizacji **PRS**, mogą bowiem wpłynąć na lepsze (głębsze) uspołecznienie procesu rewitalizacji.

3.2. Sub-region Południowy

Województwo śląskie zostało podzielone na 4 sub-regiony – centralny, południowy, północny i zachodni. Powiat cieszyński wchodzi w skład Sub-regionu Południowego wraz z powiatem bielskim, żywieckim oraz miastem Bielsko-Biała – liderem tego sub-regionu. Podział na sub-regiony jest związany z podjęciem decyzji w sprawie podziału środków finansowych udostępnionych województwu

⁴¹ http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=12345&kat=0_08_10&katrodzic=0_08

⁴² Więcej informacji na temat tego programu znaleźć można na stronie internetowej : http://www.silesia-region.pl/dokument.php?id=18354&kat=0_08_16&katrodzic=0_08#

śląskiemu poprzez RPO. W konsekwencji tej decyzji każdy z podregionów (sub-regionów), na podstawie wcześniej sporządzonych strategii rozwoju powiatów i gmin opracował program, którego jedynym celem jest podział udostępnionego finansowania i koordynacja zgłoszonych projektów.

Program Rozwoju Sub-regionu Południowego województwa śląskiego na lata 2007-2013 (PRSP)⁴³ określa *kluczowe bariery* rozwoju Sub-regionu Południowego w poszczególnych obszarach wsparcia, z których najważniejsze dla PRS to następujące stwierdzenia: *„Rewitalizacji wymagają także inne elementy tkanki miejskiej- w złym stanie jest tkanka mieszkaniowa oraz infrastruktura działalności gospodarczej, infrastruktura edukacyjna, kulturalna, społeczna, rekreacyjna czy turystyczna. Wiele obiektów, przestrzeni miejskich i wiejskich znajdujących się na terenie sub-regionu południowego wymaga rewitalizacji i zagospodarowania. Stan techniczny budynków bardzo często można określić jako bardzo zły i wymagający kapitalnych remontów.”* I dalej, wskazuje, że: *„Na terenie powiatu cieszyńskiego najwięcej obszarów po-przemysłowych i zdegradowanych budynków wymagających rewitalizacji jest w jego północnej części. Pod względem gospodarczym powiat cieszyński podzielony jest na dwie części. Na południu znajdują się gminy o charakterze turystycznym - Brenna, Goleszów, Ustroń, Wisła i Istebna. Natomiast w północnej części leżą gminy: Dębowiec, Hażlach, **Strumień**, Chybie i Zebrzydowice, gdzie dominuje rolnictwo, hodowla i gospodarka wodna”*.

Program ten przewiduje różne działania, wpisujące się w preferencje strategiczne SRW oraz ustalenia programowe RPO, przy czym wprost odnosi się do zagadnień rewitalizacji obszarów miejskich (a poprzez to do ustaleń **PRS**), w następujący sposób: *„Cel strategiczny 5 „Wielofunkcyjne wykorzystanie obszarów zdegradowanych”, będzie realizowany poprzez działania skierowane na przywracanie ładu przestrzeni publicznej i podnoszenie wartości substancji miejskiej i wiejskiej, nadanie obiektom i terenom rewitalizowanym nowych funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych. Projekty przyczyniające się do realizacji celu strategicznego 5 realizowane będą na terenach wiejskich i miejskich i będą miały charakter ponadlokalny. Uzasadnieniem działań jest niezadowalający stan obiektów i terenów zdegradowanych po-przemysłowych, po-wojskowych i po-pegeerowskich na terenie sub-regionu.”* Tym samym, PRSP wskazuje – terytorialnie (poprzez określenie miast i gmin) oraz przedmiotowo (wielofunkcyjne wykorzystanie obszarów zdegradowanych) zakres przewidywanego wsparcia.

3.3. Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego oraz plany i programy, które realizują tę strategię.

⁴³ http://www.powiat.cieszyn.pl/documents/01_prog.doc

Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego określa misję rozwojową powiatu w następujący sposób: „Śląsk Cieszyński, pielęgnując dziedzictwo kulturowe tej Ziemi, dba o edukację i kulturę, jako fundamenty dalszego rozwoju, a zachowując wyjątkową atrakcyjność inwestycyjną podnosi standardy w ochronie środowiska oraz opiece zdrowotnej i społecznej”. Powiat cieszyński stanowi lokalną wspólnotę mieszkańców oraz terytorium obejmujące miasta: Cieszyn, Ustroń, Wisła oraz gminy: Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, **Strumień**, Zebrzydowice.

Rewitalizacja miast jest wprost artykułowana jako cel operacyjny 2.4. tej Strategii, a elementy składające się na każdy program rewitalizacji znalazły odbicie również w innych zapisach i ustaleniach. **PRS** jest, więc powiązany z następującymi ustaleniami omawianej Strategii:

Turystyka i Sport: CEL STRATEGICZNY 2.

ROZWÓJ GOSPODARCZY ŚLĄSKA CIESZYŃSKIEGO POPRZECZ ROZWÓJ RUCHU TURYSTYCZNEGO.

CEL OPERACYJNY 2.1.

Opracowanie systemu działań finansowych i ekonomicznych sprzyjających działaniom pro-turystycznym na Śląsku Cieszyńskim.

Projekty:

- 2.1.1. Promowanie działań finansowych i ekonomicznych o charakterze pro turystycznym, w tym ulg i zwolnień podatkowych,
- 2.1.2. Promowanie wspólnych inwestycji (spółki obiektowe),
- 2.1.3. Wprowadzenie zapisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin pozwalających na rozwój turystyczny.

Kultura -CEL STRATEGICZNY 2.

ZACHOWANIE I KULTYWOWANIE LOKALNYCH TRADYCJI ORAZ OCHRONA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO ŚLĄSKA CIESZYŃSKIEGO.

CEL OPERACYJNY 2.3.

Kompleksowa ochrona dóbr kultury.

Projekty:

- 2.3.1. Powołanie powiatowych służb konserwatorskich
- 2.3.2. Inwentaryzacja zabytków kultury
- 2.3.3 Stworzenie oferty inwestycyjnej dla obiektów zabytkowych, określającej właściwy dla nich sposób użytkowania
- 2.3.4. Inwentaryzacja działających na terenie powiatu tradycyjnych zakładów rzemieślniczych i przemysłowych, gospodarstw rolnych stosujących tradycyjne narzędzia i formy gospodarowania oraz innych tradycyjnych i zanikających form

aktywności gospodarczej a także opracowanie oferty zwiedzania i prezentacji tych miejsc skierowanej do organizatorów turystyki oraz szkół

W zakresie celów operacyjnych, ujętych w tej Strategii zaznaczyć należy
CEL OPERACYJNY 2.4: **Rewitalizacja zabytkowych kwartałów w miejscowościach o zachowanym układzie historycznym (Cieszyn, Skoczów, Strumień, gm. Istebna).**

Projekty:

- 2.4.1. Przygotowanie opracowań projektowych
- 2.4.2. Realizacja planu rewitalizacji

Przedsiębiorczość-CEL STRATEGICZNY 1.

STWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

CEL OPERACYJNY 1.4.

Tworzenie warunków inwestycyjnych dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Projekty:

- 1.4.1. Analiza prawnych i ekonomicznych aspektów zagospodarowania Śląska Cieszyńskiego pod kątem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
- 1.4.2. Opracowanie systemu informacji przestrzennej i informacji o terenie Śląska Cieszyńskiego
- 1.4.4. Dążenie do stworzenia systemu ulg podatkowych dla przedsiębiorców

Ustalenia tej Strategii są zbieżne zarówno z decyzjami ujętymi w "Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2000-2015", jak i "Strategii Rozwoju Pogranicza Polsko-Czeskiego" oraz "Strategii Rozwoju Pogranicza Polsko-Słowackiego", a dokument jest realizowany i promowany w regionie przez członków Zarządu i Starostę Powiatu Cieszyńskiego oraz Zarząd Związku Komunalnego Ziemi Cieszyńskiej.

Na podstawie tej Strategii opracowano:

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Cieszyńskiego 2004-2006, który stanowi plan operacyjny wdrażania Strategii oraz podstawę do aplikowania o środki z funduszy strukturalnych,

Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2005-2010, uchwalony przez Radę Powiatu w roku 2005.

Wdrażanie i monitorowanie Strategii odbywa się w oparciu o wspólnie opracowywane harmonogramy realizacji poszczególnych celów, a zadania te są koordynowane i realizowane wspólnie przez Biuro ZKZC i Wydział Rozwoju i Funduszy Europejskich Starostwa Powiatowego w Cieszynie na podstawie informacji zebranych z gmin, wydziałów Starostwa i innych instytucji.⁴⁴

3.4. Strategia Rozwoju Gminy Strumień oraz plany i programy realizujące tę strategię

⁴⁴ Analizę omawianych opracowań dla powiatu cieszyńskiego przygotowano w oparciu o informacje uzyskane w Starostwie oraz materiały dostępne na stronie internetowej <http://www.powiat.cieszyn.pl/index.php?page=pp&view=5>

Strategia Rozwoju Gminy Strumień 2005-2013⁴⁵, opracowana została z uwzględnieniem pięciu pól problemowych: układy komunikacyjne, edukacja i integracja społeczności, funkcje i centra usługowe, przedsiębiorczość i inwestorzy. Strategia ta aktualny charakter gminy opisuje jako „rolniczo – hodowlany”. Opracowanie zakłada, że strategia powinna być „dokumentem otwartym na uzupełnienia i modyfikacje wynikające ze zmiany warunków zewnętrznych oraz w zależności od kształtowania się sytuacji finansowej gminy i jej dostępności do zewnętrznych źródeł zasilania finansowego” wskazuje następujące atuty Gminy:

- korzystne położenie, w bliskości kilku różnej wielkości ośrodków miejskich Pszczyny, Jastrzębia Zdroju, Żor, Cieszyna i Skoczowa, przy stopniowo modernizowanej drodze szybkiego ruchu oraz w bezpośredniej bliskości Beskidu Śląskiego,
- zasoby i walory naturalne,
- związana z miejscem zamieszkania społeczność, zdolna do podejmowania ryzyka w zakresie działalności gospodarczej.

Szanse rozwoju Gminy, określone w tej Strategii, są podstawą do budowania programu rewitalizacji Strumienia:

- wykorzystanie krajowych ciągów komunikacyjnych do rozwoju turystyki tranzytowej,
- wykorzystanie możliwości pozyskania środków finansowych z funduszy zagranicznych (fundusze strukturalne UE),
- wykorzystanie możliwości tkwiących w partnerstwie publiczno-prywatnym oraz mody na agroturystykę,
- wykorzystania położenia gminy blisko znanych miejscowości turystycznych oraz granicy państwa (z dobrą infrastrukturą graniczną),
- renowacja, wydobycie walorów kulturowych starych obiektów,
- działalność lokalnych pasjonatów wspierających działalność kulturalną i sportową,

Strategia przedstawia szereg wyzwań, z którymi konfrontowane będą działania i programy rozwojowe, w tym również **PRS**, są to: utrzymanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, podniesienie atrakcyjności gminy dla mieszkańców, inwestorów zewnętrznych i ludności ościennych gmin oraz integracja społeczności lokalnych sołectw w ramach gminy oraz **integracja społeczności sołeckich i miejskiej. Przyszłość Gminy zarysowana w tej Strategii, zakłada, że: Gmina Strumień będzie ośrodkiem o zróżnicowanej bazie ekonomicznej. Obok zmienionej struktury gospodarczej w jej skład wchodzić będzie nowoczesny i różnorodny pod względem branżowym mały i średni przemysł. Rozwijać się będą gospodarstwa o wysokiej kulturze rolnej. Gmina stanie się atrakcyjnym miejscem pobytu i świadczenia usług dla własnych mieszkańców, ze szczególną do odegrania rolę przez historyczne miejskie centrum.**

Strategia Rozwoju Gminy Strumień realizowana jest poprzez następujące studia, plany i programy, których rozstrzygnięcia kształtują założenia PRS i określają kierunek prac nad tym programem:

- Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Strumień⁴⁶,

⁴⁵ Uchwała Nr XLV/315/2006 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 27 kwietnia 2006 r.

⁴⁶ Niedawno zaktualizowane, zmiany wprowadzono Uchwałą Nr X/62/2007 Rady Miejskiej Strumienia z dnia 27 czerwca 2007r.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Strumienia⁴⁷,
- Plan Odnowy Miejscowości Strumień na lata 2008-2013⁴⁸,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Strumień na lata 2005-2010⁴⁹,
- Program Reintegracji Społecznej i Zawodowej Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym w Gminie Strumień⁵⁰,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Strumień⁵¹,
- Gminny Program Gospodarki Odpadami dla Gminy Strumień, Strumień 2005⁵²,
- Gminny Program Ochrony Środowiska dla Gminy Strumień, Strumień 2005⁵³.

Plan Odnowy Miejscowości Strumień na lata 2008-2013, opracowany z uwagi na możliwości *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, który będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w *Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych, współ-finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz krajowych środków budżetu państwa. Zadania Planu Odnowy Miejscowości Strumień wpisują się przede wszystkim w trzecią oś priorytetową w/w Programu: *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*. Kierunki rozwoju Strumienia wypracowane i ujęte w tym planie usystematyzowano w 4 grupach:

I. Infrastruktura i środowisko -

I.1. Zagwarantowanie dobrej jakości wody

I.1.1. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta

I.2. Zwiększenie atrakcyjności lokalizacyjnej miasta

I.2.1. Poprawa nawierzchni dróg

I.2.2. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego – budowa chodników i oświetlenia ulicznego

I.2.3. Budowa placów zabaw dla dzieci

I.3. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców

I.3.1. Organizowanie prelekcji, pogadanek na temat ochrony środowiska

I.3.2. Promowanie segregacji odpadów

I.3.3. Promowanie rolnictwa ekologicznego

II- Zagospodarowanie przestrzenne:

II.1. Poprawa standardu układu komunikacyjnego miasta

II.1.1. Budowa połączenia ulicy Kościelnej z ulicą Młyńską

II.1.2. Budowa ronda - Młyńska z ulicą Osiedlową

II.1.3. Budowa parkingów

III-Rozwój turystyki i agroturystyki:

⁴⁷ Uchwała Nr XIX/155/04 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 26 lutego 2004r.

⁴⁸ Uchwała Nr XVIII/143/2008 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 28 lutego 2008r.

⁴⁹ Uchwała Nr XXIX/210/2004 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 30 grudnia 2004r.

⁵⁰ Uchwała Nr XVII/133/2008 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 31 stycznia 2008r.

⁵¹ Uchwała Nr XIII/100/207 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 30 października 2007r., aktualizująca Uchwałę Nr XLV/313/206 z dnia 27 kwietnia 2006r. w sprawie przyjęcia tego programu.

⁵² Uchwała Nr XXXV/252/2005 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 31 maja 2005r.

⁵³ Uchwała Nr XXXV/252/2005 Rady Miejskiej w Strumieniu z dnia 31 maja 2005r.

III.1. Rozwój infrastruktury sportowo-turystycznej

- III.1.1. Zagospodarowanie terenu obok basenu
- III.1.2. Przykrycie basenu
- III.1.3. Przykrycie trybun
- III.1.4. Wykorzystanie solanki w parku do inhalacji

III.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

- III.2.1. Odnowa historycznego zamku
- III.2.2. Odnowa starej kaflarni – stworzenie izby regionalnej
- III.2.3. Zakup strojów regionalnych.

III.3. Podniesienie atrakcyjności turystycznej Strumienia

- III.3.1. Rozwój rzemiosła i rękodzieła ludowego w oparciu o miejscowe tradycje: rzeźba, malarstwo, haft, jako alternatywnego źródła dochodu dla mieszkańców.
- III.3.2. Rozwój agroturystyki jako alternatywnego źródła dochodu dla mieszkańców.
- III.3.3. Kreowanie marki produktów lokalnych.
- III.3.4. Organizowanie koncertów, konkursów, przeglądów, imprez kulturalnych i sportowych przyciągających na teren miasta turystów.
- III.3.5. Kompleksowa promocja miasta

IV-Kapitał ludzki i sfera społeczna:

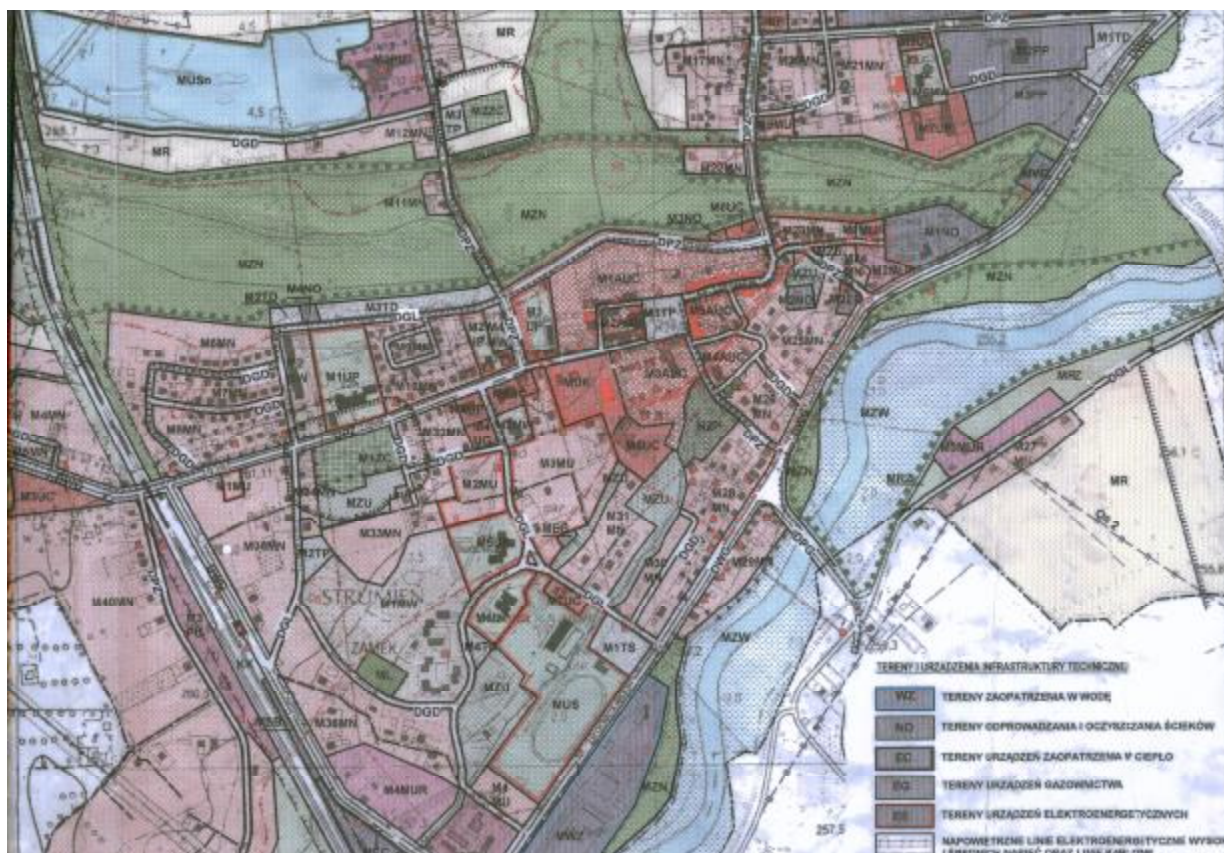
IV.1. Zwiększenie dostępu do wiedzy

- IV.1.1. Zwiększenie dostępu do sieci teleinformatycznej mieszkańców Strumienia.
- IV.1.2. Poszerzanie znajomości języków obcych, znajomości obsługi komputera i Internetu wśród mieszkańców.
- IV.1.3. Propagowanie idei kształcenia ustawicznego wśród mieszkańców.

IV.2. Zaspokojenie potrzeb kulturalnych i społecznych mieszkańców.

- IV.2.1. Budowa muszli koncertowej w parku
- IV.2.2. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez stworzenie ciekawej oferty zajęć: organizacja miejsc spotkań: sale gier, świetlice, kluby, możliwość uczestnictwa w kółkach i grupach artystycznych, klubach sportowych.
- IV.2.3. Niwelowanie zjawiska bezrobocia.
- IV.2.4. Poprawa dostępu do usług opieki zdrowotnej.
- IV.2.5. Zapewnienie opieki socjalnej dla grup zagrożonych ryzykiem wykluczenia społecznego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Strumienia określa przeznaczenie terenów o różnych funkcjach lub różnych zasadach zagospodarowania. Formułuje warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, a także zasady obsługi w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej. Oprócz tego ustala warunki zagospodarowania terenów wynikające z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i zdrowia ludzi. Orientację, co do tych ustaleń Miejscowego planu zagospodarowania m. Strumienia przedstawia poniższy wyciąg graficzny z tego planu.

4. Założenia Programu Rewitalizacji m. Strumienia

4.1. Charakterystyka i wskazanie (delimitacja) obszarów problemowych – kryzysowych. Określenie i uzasadnienie zasięgu terytorialnego rewitalizowanego obszaru.

Program rewitalizacji, jego opracowanie i wdrożenie ma za zadanie doprowadzenie do rozwoju obszarów kryzysowych. **Stan kryzysowy** jest to zespół niepożądanych, destrukcyjnych procesów w sferze przestrzennej, społecznej i ekonomicznej, które spowodowały trwałą degradację obszaru miejskiego. Tak więc **rewitalizacja** ma być działaniem ukierunkowanym na rozwój i podniesienie jakości życia społeczności lokalnej przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju a przy tym skoncentrowanym na tych obszarach (podwójne znaczenie tego określenia, obszar czyli *terytorium* i obszar czyli *zagadnienie, problem*), w których środowisko miejskie znajduje się w stanie kryzysu.

Dla określenia obszarów występowania kryzysu i delimitacji przestrzennej programu (wyznaczenia granic terenu) przyjęto zestaw pięciu kryteriów. Każdemu kryterium przyporządkowano odpowiednie mierniki:

1. Wysoki poziom ubóstwa

-Ilość osób korzystających z pomocy społecznej (wyższa niż średnia dla Gminy),
-Ilość postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych, tj. łącznie toczące się w sądzie postępowania eksmisyjne, orzeczone przez sąd eksmisje oraz eksmisje wykonane (wyższa niż średnia dla Gminy).

2.Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia

Mierzony liczbą osób bezrobotnych poszukujących pracy 13 miesięcy i dłużej.

3. Niestabilne (niekorzystne) trendy demograficzne

-Dynamika spadku ludności, mierzona wielkością spadku liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów,
-Starzenie się społeczeństwa, mierzone odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym, (wyższa niż średnia dla Gminy).

4.Porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Mierzony liczbą lokali bez instalacji techniczno-sanitarnej (tj. mieszkania, w których brak jest wodociągu lub centralnego ogrzewania lub gazu z sieci).

5.Nagromadzenie pustostanów

Mierzony względnie, koncentracją obiektów wyłączonych z użytkowania (lokale i budynki, działki) oraz dominacją przestrzeni publicznych o niskiej jakości użytkowej, funkcjonalnej i estetycznej.

7.Szczególne potrzeby ochrony dziedzictwa narodowego

Mierzone stopniem formalnej ochrony dziedzictwa kulturowego, poprzez zasięg odpowiednich stref i stosunkiem ich powierzchni do ogólnej powierzchni terenu oraz poprzez relację ilości obiektów wpisanych do WRZ do ogólnej liczby obiektów budowlanych w mieście.

Kryteria te dobrano kierując się równocześnie kilkoma uwarunkowaniami:

1. wnioski z przeprowadzonej analizy problemowej, w ujęciu przedmiotowym (cz. 2.2 PRS) i ujęciu przestrzennym (cz.2.3. PRS)
2. potrzebą uwzględnienia kryteriów, które zostały ustalone przez Komisję Europejską dla wyznaczania obszarów wsparcia, na których będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu mieszkalnictwa, dopuszczone do wsparcia poprzez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (kryteria 1-4)⁵⁴

⁵⁴ Zgodnie z art. 47 ust. 1 *Rozporządzenia 1828/2006* inwestycje w obszarze mieszkalnictwa mogą być realizowane wyłącznie na wyznaczonych obszarach wsparcia, które spełniają, co najmniej trzy z następujących kryteriów, w tym dwa kryteria spośród tych wymienionych w lit. od a) do h):

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,
- c) niekorzystne trendy demograficzne,
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji,
- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska,
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej,
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców,
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego,
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

3. rozeznanie cech środowiska miejskiego Strumienia, wpływających na utrwalanie się stanu regresu

Biorąc pod uwagę analizę stanu miasta stwierdzono, że:

1. Wysoki poziom ubóstwa, relatywnie wyższy w stosunku do średniej w Gminie występuje w mieście Strumieniu. 80% osób przystających z pomocy społecznej w 2007 r. to mieszkańcy miasta (dla roku 2006 to 81%). Nałożywszy to na wynik analizy zaległości w opłatach i ilość tytułu najmu lokali mieszkalnych w mieszkaniowym zasobie gminy można stwierdzić, że wyższy poziom ubóstwa występuje w tych rejonach miasta, w których znajdują się komunalne budynki mieszkalne (zgrupowania takich budynków zlokalizowane są przy Rynku, ul. Londzina, ul. Dolnej). Potwierdza to ilość postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych, tj. łącznie toczące się w sądzie postępowania eksmisyjne, orzeczone przesąd eksmisje oraz eksmisje wykonane (wyższa niż średnia dla Gminy).

2. Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia jest charakterystyczną cechą rynku pracy Strumienia i gminy. Jedynie 10% osób bezrobotnych poszukujących pracy krócej niż 13 miesięcy.

3. Niekorzystne trendy demograficzne, dotyczą miasto Strumień silniej niż pozostałe obszary gminy. Stopniowo maleje udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (w ciągu ostatnich trzech lat o 1,5% a rośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Dynamika spadku ludności, mierzona wielkością spadku liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów wynosi za ostatnie 3 lata średnio 0,5%.

4. Na terenie miasta poziom wartości zasobu mieszkaniowego, jest porównywalnie niższy od średniego w gminie. Wiek i stan techniczny gminnego zasobu mieszkaniowego, skoncentrowanego na terenie miasta jest czynnikiem kształtującym ten poziom. Centralnego ogrzewania nie ma 75% mieszkań a instalacji gazowej 85% lokali gminnego zasobu mieszkaniowego.

5. Nagromadzenie pustostanów i obiektów wyłączonych z użytkowania koncentruje się w centralnej części miasta (oprócz tego - nie użytkowanymi dużymi obiektami są Zamek i Młyn).

7. Szczególne potrzeby ochrony dziedzictwa narodowego występują w centralnej części miasta. Oprócz koncentracji licznych obiektów zabytkowych również układ urbanistyczny Rynku podlega pełnej ochronie konserwatorskiej (jest wpisany do rejestru zabytków). Kaflarnia i Zamek są również obiektami zabytkowymi. Nie użytkowane, degradują się, co stwarza zagrożenie dla zachowania ich walorów historyczno-kulturowych.

Określenie zasięgu terytorialnego PRS nastąpiło w rezultacie nałożenia wniosków z analizy problemowej w dwóch ujęciach: przedmiotowym i przestrzennym, i powyżej opisanych kryteriów.

Granice obszaru rewitalizacji m. Strumienia pokazuje poniższy rysunek (granica zaznaczona została linią żółtą). Wprowadzono, stosownie do relacji pomiędzy

powierzchnią obszaru, na którym należy przeprowadzić działania rewitalizujące a obszarem całego miasta, etapowanie programu (dwa etapy). Umożliwi to racjonalne planowanie, ale przede wszystkim skłania do koncentracji i metodycznego realizowania programu, metodą „krok po kroku”.

Rys.2

Z uwagi na specyfikę problemów generujących stagnację i zjawiska kryzysowe oraz ich lokalizację w tak delimitowanym obszarze uznano za użyteczne wprowadzenie granic dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tak by zapewnić maksymalną koncentrację wysiłku i nakładów na wybranych fragmentach delimitowanego obszaru rewitalizacji m. Strumienia. Granice te zostały pokazane na ortofotomapach, zbiorczej (w cz. 4.2 PRS) i na wyciągach – odpowiednio dla każdego przedsięwzięcia, z podziałem na sub-projekty, jeśli takie wyodrębniono (w cz. 5 PRS).

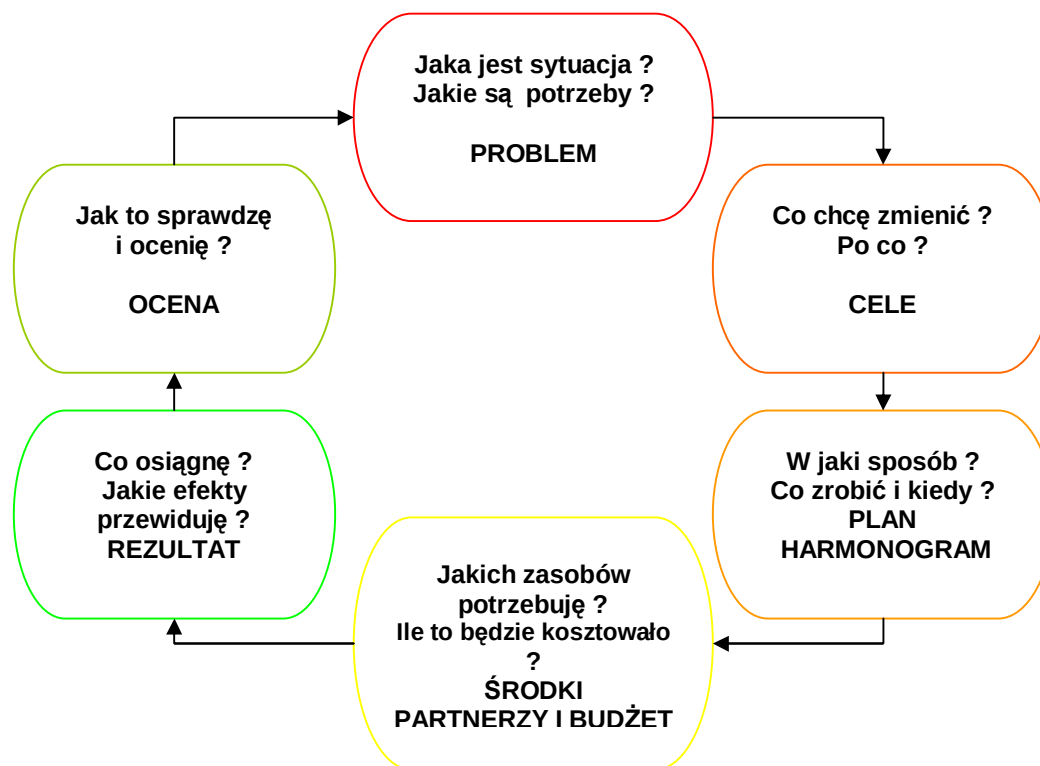
4.2. Układ i logika programu, podział na przedsięwzięcia-projekty kluczowe programu

Program jest zbudowany w oparciu o tzw. triadę rewitalizacyjną zakładającą, że trwale i skutecznie, na zdiagnozowane zjawiska kryzysowe, oddziałują tylko takie przedsięwzięcia, które łączą interwencje w sferze materialno-technicznej (przestrzennej), społecznej i gospodarczej. Nałożenie, w czasie i miejscu (lokalizacji) projektów nakierowanych na te trzy sfery życia w mieście powinno wywołać efekt synergii (wzajemnego wzmacniania ich rezultatów i siły oddziaływania).

Takie zwielokrotnienie (koncentracja, zaznaczona na rysunku na zielono) wymaga skoordynowania organizacji tych działań i zintegrowanego planowania, co jest łatwiejsze, gdy podejmuje je jeden podmiot. Z uwagi na relatywnie niewielką skalę działań prognozowanych jako konieczne dla „rozkręcenia” procesu rewitalizacji Strumienia oraz w oparciu o rezultaty badań ankietowych i analiz przyjęto, że w każdym z przedsięwzięć tego programu miasto (samorząd) realizować będzie zestaw trzech zadań (po jednym w każdej ze sfer), tak dobranych by w maksymalnym stopniu uprawdopodobnić podjęcie innych, mniej złożonych działań w ramach danego przedsięwzięcia przez inne podmioty (sektor prywatny, organizacje społeczne (NGO)). Chodzi tu o takie działania, które łączyć będą problematykę społeczną i przestrzenną, przestrzenną i gospodarczą, gospodarczą i społeczną. Proponowane kierunki i cele takich działań, jako pożądaných dla danego przedsięwzięcia programu przedstawiono w cz. 5 PRS. Będą one wspierane przez inicjatora PRS (samorząd), poprzez wsparcie organizacyjne, doradcze i informacyjne oraz uzyskają rekomendacje do współ-finansowania z poza-gminnych środków publicznych, jeżeli pomysłodawca opracuje odpowiednią dokumentację (projekt) i wykaże jego zgodność z celami PRS. Każde inne działanie (aktywność) zainspirowane poprzez wdrożenie PRS, zaplanowane na obszarze wyznaczonym dla każdego z przedsięwzięć będzie mogło uzyskać wsparcie organizacyjne, doradcze i informacyjne ze strony inicjatora programu, jeżeli jego realizacja zostanie skoordynowana z innymi, zaplanowanymi lub realizowanymi projektami PRS. To samo dotyczy działań w sferze społecznej albo gospodarczej, których horyzontalny charakter obejmie cały obszar wyznaczony do rewitalizacji (należy przez to rozumieć granice terenu objętego PRS, etap I, etap II lub oba łącznie).

Relacje pomiędzy programem, przedsięwzięciami (projektami kluczowymi), sub-projektami i zadaniami będą wynikiem ich skali i przedmiotu. Podstawowa logika projektu zobrazowana na poniższym diagramie, odnosić się powinna do każdego działania PRS.

Program składa się z 4 przedsięwzięć – projektów kluczowych, każdy z nich będzie realizowany przez zadania, w sferze materialno-przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

Większe, bardziej złożone przedsięwzięcia zostały podzielone na sub-projekty (podprojekty) w ramach których realizowane będą zadania.

Ze względu na oczywisty charakter zadań w sferze materialno-technicznej są one poprzez lokalizację (np. budynek) jednoznacznie przypisane do jednego z przedsięwzięć programu. Zadania w sferze społecznej i gospodarczej mogą dotyczyć rozwiązywania problemów wspólnych dla kilku sub-projektów lub przedsięwzięć.

Dla dobrej koordynacji i przejrzystości dokonywania decyzji przy realizacji PRS przyjęto hierarchiczną relację. Program, jego konstrukcja i cele implikują przedsięwzięcia. Przedsięwzięcie (projekt kluczowy) ma nadrzędną funkcję wobec zadań. Zatem dokonując decyzji co do zadań należy analizować ich użyteczność dla realizacji danego przedsięwzięcia, a następnie weryfikować jego zbieżność z Programem, i ewentualnie dokonywać modyfikacji w taki sposób, by każde zadanie realizowane w ramach programu składało się równocześnie na końcowy rezultat przedsięwzięcia i całego programu.

Zaplanowane przedsięwzięcia - projekty kluczowe programu to:

- 1. Przywrócenie Rynekowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy.**

2. Stworzenie lepszych warunków wypoczynku, rozwoju nowych centrowczych funkcji miasta i otwarcie możliwości dla inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu.
3. Rozwinięcie oferty usług rekreacji, sportu i form aktywnego wypoczynku dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności i zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta i Gminy
4. Stworzenie nowego ośrodka rozwoju dla usług ogólnie miejskich i zwiększenia aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców.

Orientację, co do przestrzennej relacji pomiędzy przedsięwzięciami – projektami kluczowymi umożliwia poniższa mapa. Odpowiednie wyciągi poszczególnych ortofotomap, odnoszące się do poszczególnych przedsięwzięć towarzyszą opisowi ich zakresu, co ujęto w cz. 5 PRS.

Rys.3

4.3. Kryteria wyboru pilotażu i kolejność realizacji

Zakres PRS obejmuje wiele projektów, każdy z nich jest z założenia istotny dla powodzenia całości tym niemniej należy rozważyć i starannie wybrać ten, który będzie realizowany jako pierwszy, stając się pilotażowym - wiodącym projektem, którego wdrożenie ukształtuje perspektywy dalszych działań, znacząco wpłynie na postrzeganie całego programu i zwiększy albo osłabi szanse jego pełnej realizacji. Projekt ten, powinien być nie tylko starannie wybrany, ale należy go szczególnie dobrze zaplanować, będzie bowiem polem doświadczeń i obserwacji, na których podstawie możliwe będzie ulepszenie organizacji całego programu. Projekt pilotażowy powinien składać się z sub-projektów, obejmujących zadania we wszystkich trzech sferach rewitalizacji miasta, tj. materialno-technicznej, społecznej i gospodarczej. Projekt ten powinien być wybrany w taki sposób by jego pełna realizacja, najlepiej w centralnej eksponowanej lokalizacji, możliwa była w stosunkowo krótkim czasie (max. 2-3 lata). Oprócz tego, powinien to być projekt, którego cele (w ramach PRS) są ogólnie akceptowane (posiada najwyższy stopień akceptacji), a którego rezultat będzie oddziaływał na pozostałe przedsięwzięcia PRS, w stopniu warunkującym ich powodzenie.

Kryteria takie spełnia przedsięwzięcie ***Przywrócenie Rynkowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy*** (oznaczane jako „1”), które to wskazuje się do realizacji jako projekt pilotażowy Programu Rewitalizacji Strumienia.

Układ przedsięwzięć i podział na sub- projekty pokazuje poniższa tabela.

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA STRUMIEŃ (PRS)
Strona 45 z 76

Przedsięwzięcie Programu Rewitalizacji Określenie celu	Przywrócenie Rynekowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy	Stworzenie lepszych warunków wypoczynku, rozwoju nowych centro-twórczych funkcji miasta i otwarcie możliwości dla inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu	Rozwinięcie oferty usług rekreacji, sportu i form aktywnego wypoczynku dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności i zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta i Gminy	Stworzenie nowego ośrodka rozwoju dla usług ogólno miejskich i zwiększenia aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców
1	2	3	4	5
Określenie projektu przez jego lokalizację	Rynek i jego sąsiedztwo	Park i Kaflarnia	Kąpielisko i jego otoczenie	Zamek i pozostałość zespołu dworskiego
Etap PRS	Pierwszy		Drugi	
Oznaczenie (kolejność realizacji i delimitacja przestrzenna)	Projekt Nr 1	Projekt Nr 2,	Projekt Nr 3,	Projekt Nr 4,
Rola i charakter przedsięwzięcia	Projekt komunalny pilotowy, („flagowy” programu)	Projekt PPP	Projekt PPP	Projekt komunalny
Programowane sub-projekty wg pola przewidywanych zadań materialno-technicznych i kolejności realizacji	1.1 Pierzeja zachodnia Rynku wraz z kwartałem do ul.Pocztowej	2.1.Modernizacja i reorganizacja parku Etap I Etap II		
	1.2. Pierzeja wschodnia Rynku do ul. Krzywej	2.3. Renowacja i adaptacja budynku Kaflarni		
	1.3. Pierzeja północna Rynku do ul. Podwale			
	1.4. Pierzeja południowa Rynku do terenu Parku			
	1.5. Płyta Rynku wraz reorganizacją ruchu pojazdów samochodowych i systemu parkowania			
Nieruchomości, które przewidywane są do objęcia tym przedsięwzięciem	wg listy nr 6.1. w aneksie do PRS	wg listy nr 6.2. w aneksie do PRS	wg listy nr 6.3. w aneksie do PRS	wg listy nr 6.4. w aneksie do PRS

Przestrzenne powiązanie przedsięwzięć i podział na sub- projekty pokazuje poniższy rysunek. Nie uwzględnia rozgraniczenia przestrzennego

(granic w terenie) pomiędzy dwoma sub-projektami przedsięwzięcia obejmującego Park i Kaflarnie (projekt kluczowy nr 2). Wynika to z przekonania, że ustalone w czasie prac nad SPR uwarunkowania własnościowe (przebieg granic nieruchomości gruntowych) nie tylko powinny ulec zmianie, ale ustalenie nowych granic (regulacja) powinno wynikać z szczegółowej analizy optymalnego kształtu i wielkości działki przynależnej do obiektu Kaflarni. Taka analiza nie jest możliwa na etapie prac nad PRS, powinna jednak być przeprowadzona w toku opracowania koncepcji architektoniczno-przestrzennej renowacji i adaptacji tego obiektu. Wynik analizy (plan zagospodarowania otoczenia budynku powinien wyznaczyć kierunek i zakres prac geodezyjnych).

Rys.4

5. Planowane działania w latach 2008-2013 i w latach następnych, na rewitalizowanym obszarze.

5.1. Charakterystyka Przedsięwzięć (projektów kluczowych).

Program przewiduje podjęcie 4 przedsięwzięć (projektów kluczowych):

1. Przywrócenie Rynekowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy.

2. Stworzenie lepszych warunków wypoczynku, rozwoju nowych centro-twórczych funkcji miasta i otwarcie możliwości dla inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu.

3. Rozwinięcie oferty usług rekreacji, sportu i form aktywnego wypoczynku dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności i zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta i Gminy.

4. Stworzenie nowego ośrodka rozwoju dla usług ogólnomiejskich i zwiększenia aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców.

Przedsięwzięcie	Cel projektu kluczowego <i>Problemy do rozwiązania</i>	Charakterystyka	Etap PRS
1	Przywrócenie Rynekowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy <i>Rynek i jego sąsiedztwo, choć to centralna przestrzeń miasta, nie jest dość atrakcyjny ani dla mieszkańców Gminy i miasta ani dla turystów - jego potencjał nie jest efektywnie wykorzystywany dla rozwoju lokalnej społeczności i budowania tożsamości mieszkańców Gminy</i>	Przedsięwzięcie składa się z 5 sub-projektów. W każdym przewiduje się przeprowadzenie prac modernizacyjnych, adaptacyjnych i remontów. W dwóch sub-projektach również prac konserwatorskich-renowacyjnych. Przedsięwzięcie obejmie przede wszystkim zadania reorganizujące, porządkujące i usprawniające. Kluczowe dla przedsięwzięcia będą zadania (wspólne dla wszystkich sub-projektów), których celem jest aktywizacja lokalnej społeczności, mobilizacja, zaangażowanie na rzecz PRS i odnowy Strumienia, zarówno poprzez intensyfikację działalności społecznej jak i podniesienie poziomu aktywności ekonomicznej mieszkańców. Przedsięwzięcie ma znacząco poprawić jakość życia w objętym nim obszarze, i korzystnie oddziaływać na poziom życia w Gminie. Oprócz tego, rezultaty działań tego przedsięwzięcia zwiększą	Pierwszy

		atrakcyjność turystyczną miasta.	
2	Stworzenie lepszych warunków wypoczynku, rozwoju nowych centro-twórczych funkcji miasta i otwarcie możliwości dla inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu. <i>Park i budynek Kaflarni choć są położone w śródmieściu Strumienia, jak dotąd nie oddziałują korzystnie na rozwój miasta i Gminy. Zabytkowa Kaflarnia, opuszczona, niszczeje, a sektor prywatny inwestuje w obiekty handlu i usług poza ścisłym śródmieściem miasta.</i>	Przedsięwzięcie składa się z dwóch sub-projektów. Polega na reorganizacji i wzbogaceniu form zagospodarowania parku oraz adaptacja budynku Kaflarni dla stworzenia warunków rozwoju centro-twórczych funkcji, integracji jego społeczności i otwarcia możliwości zewnętrznych inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu Strumienia. Przedsięwzięcie ma dwa aspekty – w części dotyczącej Parku poprawi jakość życia dzięki wzbogaceniu i podniesieniu jakości przestrzeni zieleni miejskiej, w części dotyczącej Kaflarni, poprzez przywrócenie obiektu do użytkowania, z odpowiednio dobranymi funkcjami centro-twórczymi, wzmocni ofertę śródmieścia Strumienia i wpłynie na rozwój gospodarczy i społeczny miasta i Gminy. Przedsięwzięcie zakłada pozyskanie do jego realizacji partnera (partnerów prywatnych) przez co otworzy nowe możliwości inwestycji sektora prywatnego. Zaawansowanie prac już podjętych w Parku stwarza dodatkową szansę, na powiązanie tego przedsięwzięcia z projektem pilotowym PRS.	
3	Rozwinięcie oferty usług rekreacji, sportu i form aktywnego wypoczynku dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności i zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta i Gminy <i>Istniejąca oferta miasta jest uboga,</i>	Przedsięwzięcie polega na działaniach, które spowodują większą różnorodność oferty rekreacji i sportu, zarówno dla mieszkańców jak i gości odwiedzających Strumień. Przewiduje się wykorzystanie istniejącej bazy (kąpielisko) do wprowadzenia nowych, starannie dobranych funkcji oraz podjęcie działań inspirujących mieszkańców do samo-organizacji na rzecz tworzenia nowych form aktywnego	Drugi

	<i>odstaje od artykułowanych potrzeb mieszkańców, nie zachęca do odwiedzania miasta przez turystów.</i>	wypoczynku. Przedsięwzięcie zakłada pozyskanie do jego realizacji partnera (partnerów prywatnych), przez co otwiera możliwość inwestycji sektora prywatnego i tworzenia nowych miejsc pracy.	
4	Stworzenie nowego ośrodka rozwoju dla usług ogólnie miejskich i zwiększenia aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców. <i>Pomimo tego, że w mieście brakuje pomieszczeń (kubatury) dla różnych funkcji, zabytkowy obiekt niszczeje, a jego otoczenie, choć również objęte ochroną jest ekstensywnie użytkowane</i>	Przedsięwzięcie polega na wykorzystaniu nie użytkowanego budynku „Zamku” i pozostałości zespołu dworskiego do stworzenia bazy lokalowej dla rozwoju usług. Dobór funkcji obiektu nastąpi po szczegółowej analizie potrzeb, tym niemniej przedsięwzięcie zakłada koncentrację na zwiększaniu aktywności ekonomicznej i społecznej. Realizacja zadań materialno-technicznych przez miasto w tym przedsięwzięciu obejmuje zaangażowanie do części robót przyszłych użytkowników obiektu.	

5.2. Cele szczegółowe programu

5.2.1. Przedsięwzięcie 1.

Przywrócenie Rynkowi i jego sąsiedztwu roli głównego, integrującego mieszkańców generatora rozwoju miasta i Gminy

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA STRUMIEŃ (PRS)

Strona 50 z 76

Sub-projekty	Kwartał 1.1 Pierzeja zachodnia Rynku (Ratuszowa) wraz z kwartałem do ul. Pocztowej PROJEKT PILOTOWY	Kwartał 1.2. Pierzeja wschodnia Rynku do ul. Krzywej	Kwartał 1.3. Pierzeja północna Rynku do ul. Podwale	Kwartał 1.4. Pierzeja Południowa Rynku do terenu Parku	1.5. Regulacja i sanacja ruchu samochodowego Płyta Rynku wraz reorganizacją ruchu pojazdów samochodowych i systemu parkowania	SEKTOR
Zadania w sferze przestrzennej (materialno-techniczne)	Przeprowadzenie kompleksowej renowacji Ratusza oraz niezbędnych prac remontowych w kamienicach przyrynkowych wraz z uporządkowaniem wnętrza kwartału i modernizacją toalet publicznych	Wykonanie prac konserwatorskich w zabytkowych kamienicach mansardowych wraz z uporządkowaniem podwórzy	Wykonanie zagospodarowania przestrzeni publicznych, utwardzenie i oświetlenie łączników z ul. Podwale, wprowadzenie zieleni i małej architektury	Przeprowadzenie regulacji granic i ustalenie przebiegu drogi gminnej	Wykonanie (w 2. etapach) reorganizacji ruchu pojazdów, racjonalizacji systemu parkowania i postoju oraz renowacji płyty Rynku i ciągów pieszych z uruchomieniem fontanny w studni (oprócz tego monitoring wizyjny, oświetlenie uliczne)	PUBLICZNY
Zadania w sferze gospodarczej	Wykonanie kompleksowego systemu informacji turystycznej, obejmującego oznaczenie i opisanie zabytków i ciekawostek , wytyczenie szlaków spacerowych, pieszych i rowerowych, organizację i prowadzenie punktu informacji turystycznej, portalu turystycznego i publikację mapy/przewodnika					
Zadania w sferze społecznej	Przeprowadzenie kursu adresowanego do trwale bezrobotnych kobiet zamieszkających w Strumieniu, którego celem będzie uzyskanie wiedzy i umiejętności w zakresie: 1.przewodnika po Strumieniu 2.konserwatora zieleni miejskiej 3.poborcy opłat za parkowanie 4.koordynatorki projektów społecznych dla dzieci i młodzieży a następnie podjęcie pracy w nowym zawodzie (należy rozważyć utworzenie spółdzielni socjalnej).					
Zadania w sferze społecznej	Stworzenie stowarzyszenia na rzecz rewitalizacji/odnowy /rozwoju Strumienia i podjęcie samo-organizacji działań społecznych PRS					PRY
Zadania w sferze gospodarczej	Publikacja i dystrybucja pocztówek z widokami Strumienia Otwarcie i prowadzenie restauracji	Organizacja produkcji i prowadzenie sprzedaży drobiazgów z herbem/logo Strumienia	Otwarcie i prowadzenie pensjonatu/pokoje gościnne Otwarcie i prowadzenie Kawiarni		Otwarcie i prowadzenie sezonowej wypożyczalni rowerów/riksz Otwarcie i prowadzenie parking strzeżonego	WATNY
Zadania w sferze przestrzennej (materialno-techniczne)	Przeprowadzenie renowacji budynku Pocztowa 7 oraz uporządkowanie posesji, otoczenia budynków.	Wykonanie niezbędnych remontów, w tym tynkowanie elewacji i uporządkowanie elementów reklamowych	Przeprowadzenie remontów, uporządkowanie posesji, ogrodzeń, zieleni przydomowej	Wykonanie niezbędnych remontów w tym: tynkowanie elewacji, uporządkowanie posesji, uporządkowanie elementów reklamowych ogrodzeń, zieleni przydomowej	Wykonanie iluminacji obiektów i zieleni	

Delimitacja przestrzenna przedsięwzięcia i sub-projektów:

Rys.5

Sub-projekt 1.

Wyrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

Sub-projekt 2.

Wyrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

Sub-projekt 3.

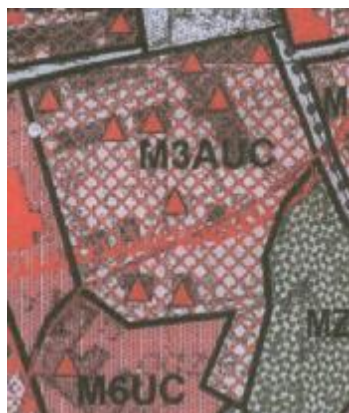
Wrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

Sub-projekt 4.

Wycrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

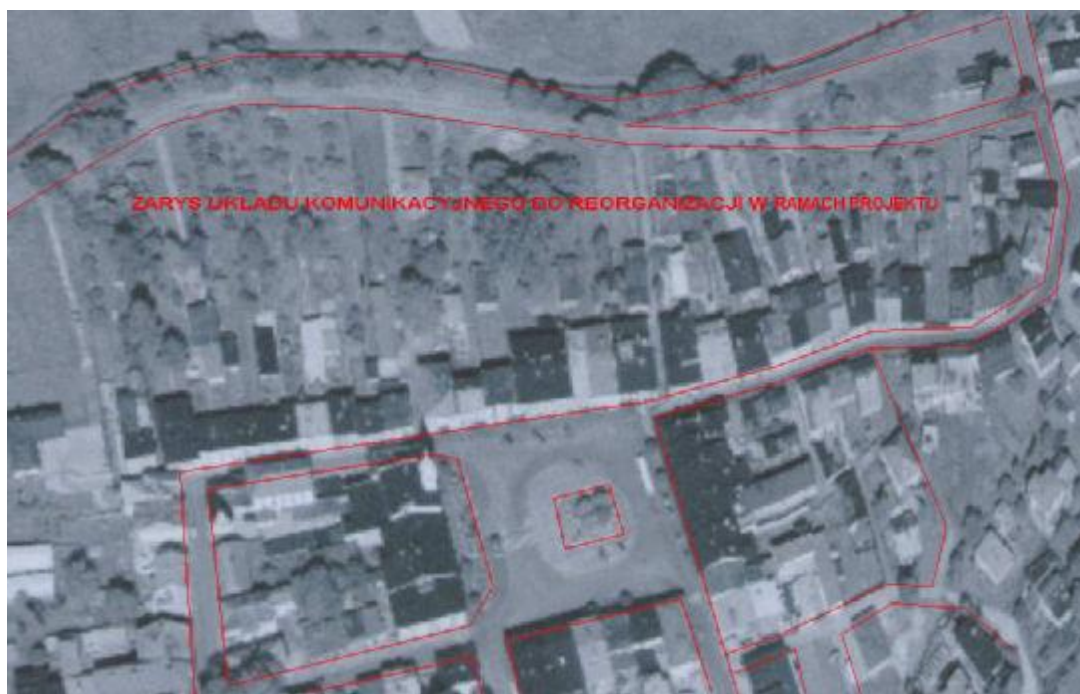
Sub-projekt 5.

Wzrost z planu miejscowego

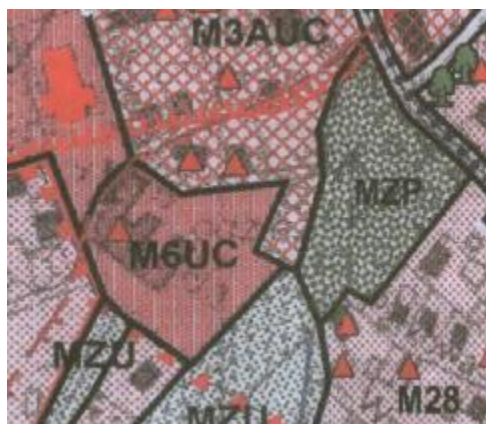
Ortofotomapa

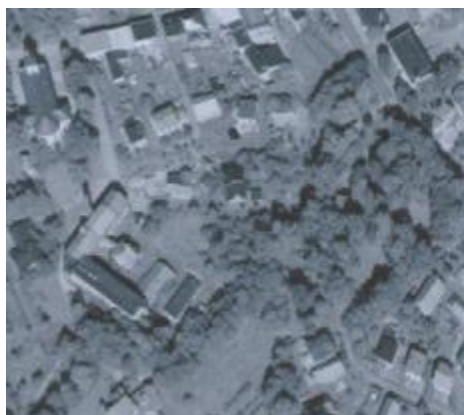
5.2.2. Stworzenie lepszych warunków wypoczynku, rozwoju nowych centro-twórczych funkcji miasta i otwarcie możliwości dla inwestycji sektora prywatnego w śródmieściu.

Sub-projekty	PARK	KAFLARNIA	Sektor
Zadania w sferze przestrzennej (materialno-techniczne)	Przeprowadzenie kompleksowej renowacji Parku, w dwóch etapach: I. sanacja i uzupełnienie zieleni, renowacja ścieżek, wprowadzenie oświetlenia i siedzisk, realizacja fontanny solankowej i monitoringu wizualnego. II. wzbogacenie zieleni niskiej, realizacja pola do szachów terenowych, podestu koncertowego oraz toalet publicznych	Opracowanie koncepcji funkcjonalnej i analizy wykonalności dla przygotowania oferty nawiązania partnerstwa publiczno-prywatnego i utworzenia spółki publiczno-prywatnej, a także przeprowadzenie regulacji granic, ustalenie przebiegu publicznej drogi dojazdowej do obiektu i jej realizacja wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną konieczną dla nowych funkcji.	Publiczny
Zadania w sferze gospodarczej	Przeprowadzenie robót publicznych, obejmujących prace przewidziane w II etapie sub-projektu		
Zadania w sferze społecznej	Zorganizowanie konkursu plastycznego (rzeźby parkowej) w połączeniu z plenerem i wystawą		
Zadania w sferze społecznej	Organizowanie i prowadzenie cyklicznych niedzielnych	Udostępnienie i utrzymanie pomieszczenia wystawowego, na użytek lokalnych organizacji społecznych, artystycznych itp.	Prywatny
Zadania w sferze gospodarczej	Wykonanie i wynajmowanie przenośnych figur szachowych oraz strojów do „żywych szachów”, prowadzenie kursów gry w szachy. Instalacja nadajnika w Parku i dostarczanie usługi bezprzewodowego dostępu do Internetu (zasięg Park i Kaflarnia)	Zorganizowanie lokalnego konsorcjum gospodarczego dla podjęcia roli partnera prywatnego w renowacji i zarządzaniu obiektem Kaflarni a następnie zawiązanie partnerstwa publiczno-prywatnego, realizacja uzgodnionych prac, zarządzanie obiektem i wynajmowanie pomieszczeń.	
Zadania w sferze przestrzennej (materialno-techniczne)	Przeprowadzenie niezbędnych remontów okolicznych budynków, ogrodzeń i konserwacja zieleni przydomowej		

Delimitacja przestrzenna przedsięwzięcia i sub-projektów:

Wzrost z planu miejscowego

Ortofotomapa

Rys.6

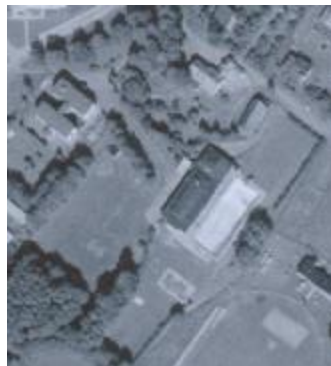
5.2.3. Rozwinięcie oferty usług rekreacji, sportu i form aktywnego wypoczynku dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności i zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta.

Przedsięwzięcie 3		Sektor
Zadania w sferze przestrzennej (materialno techniczne)	Opracowanie koncepcji funkcjonalnej i analizy wykonalności dla przygotowania oferty nawiązania partnerstw(a) publiczno-prywatnego i zawarcia odpowiednich umów albo powołania spółki publiczno-prywatnej, a także przeprowadzenie prac remontowych modernizacyjnych budynku zaplecza kąpieliska wraz niezbędną infrastrukturą techniczną konieczną dla nowych funkcji sportowych i rekreacyjnych. (przewidywane nowe funkcje: 1. Lodowisko -sezonowe na niecce basenu ewentualnie nowe, całoroczne lodowisko syntetyczne, bezobsługowe, 2. Ściana wspinaczkowa, 3. Kręgielnia, 3. Pole do mini-golfa, 4.Pole do bouli, 5. Kort tenisowy)	Publiczny
Zadania w sferze gospodarczej		
Zadania w sferze społecznej	Organizacja i przeprowadzenie programu promocji aktywnych form wypoczynku, zdrowego stylu życia oraz udostępnienie dzieciom i młodzieży bezpłatnych kursów wspinaczkowych, gry w kręgle, pływania, gry w tenisa, minigolfa, boule.	
Zadania w sferze społecznej	Rozwinięcie (rozszerzenie) działalności przez LKS	Prywatny
	Powołanie lokalnej organizacji turystyczno-rekreacyjnej (na kształt Towarzystwa kultury fizycznej i turystyki)	
Zadania w sferze gospodarczej	Zorganizowanie lokalnego konsorcjum gospodarczego dla podjęcia roli prywatnego partnera inwestycyjnego.	
Zadania w sferze przestrzennej (materialno techniczne)		

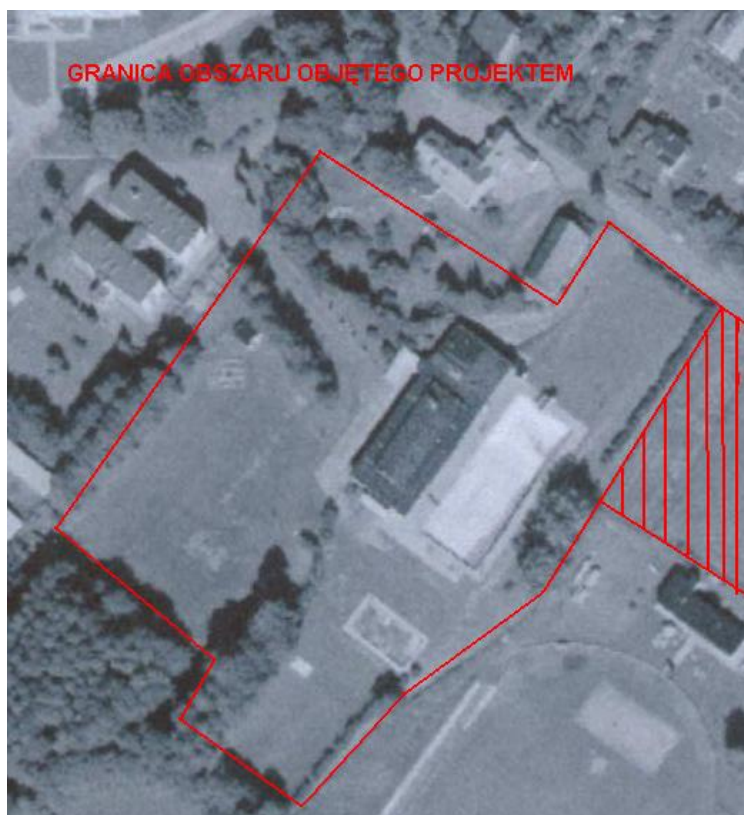
Delimitacja przestrzenna przedsięwzięcia:

Wyrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

Rys.7

5.2.4. Stworzenie nowego ośrodka rozwoju dla usług ogólnie miejskich i zwiększenia aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców.

Przedsięwzięcie 4		Sektor
Zadania w sferze przestrzennej (materialno techniczne)	Opracowanie programu obiektu – „ <i>Centrum Rozwoju</i> ” i przeprowadzenie kompleksowej renowacji obiektu (Zamek) wraz zachowanymi budynkami dawnego zespołu dworskiego, konwersją funkcjonalno-przestrzenną całego zabytkowego założenia, (zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi); usunięcie zdekapitalizowanych obiektów, modernizacja pozostałych oraz realizacja ścieżki rowerowej łączącej ze śródmieściem miasta.	Publiczny
Zadania w sferze gospodarczej	Przeprowadzenie robót publicznych, obejmujących możliwie szeroki zakres prac przewidzianych w zadaniu przestrzennym a następnie utworzenie mini-inkubatora przedsiębiorczości.	
Zadania w sferze społecznej	Organizacja spółdzielni społecznej (np. spółdzielni prowadzącej schronisko turystyczne i pole namiotowe)	
Zadania w sferze społecznej		Prywatny
Zadania w sferze gospodarczej	Otwarcie i prowadzenie bufetu/kawiarni / bez koncesji na sprzedaż alkoholu	
Zadania w sferze przestrzennej (materialno techniczne)	Wykonanie prac niezbędnych dla powiązania prywatnej posesji z nowymi formami zagospodarowania zabytkowego zespołu	

Delimitacja przestrzenna przedsięwzięcia:

Wyrys z planu miejscowego

Ortofotomapa

Rys.8

6. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2008-2013 i zarys na lata następne

Finansowanie PRS jest poważnym wyzwaniem a optymistyczne założenie, że wsparcie finansowe z funduszy UE może być podstawowym źródłem finansowania działań programu utrudni lub wręcz wykluczy osiągnięcie zauważalnych rezultatów. Doskonałe rozeznanie zasad i źródeł unijnego wspierania rewitalizacji i aplikowanie o środki UE powinno być stałym, rutynowym działaniem w ramach budowania montażu finansowego każdego z projektów programu, jednak od początku wdrażania należy maksymalnie dużo wysiłków koncentrować na tworzeniu mechanizmów finansowej partycypacji sektora prywatnego oraz dążyć do uzyskania efektu tzw. dźwigni finansowej

6.1. Szacunek niezbędnych środków finansowych

Poniższe zestawienie obejmuje kwoty **szacunkowych, minimalnych nakładów finansowych** na wdrożenie programowanych zadań. Szacunek oparto na materiałach (opracowaniach, kosztorysach, planach) UM, ogólnym rozeznaniu przeciętnych nakładów na różnego rodzaju prace, działania itp. Wyniki tego szacunku, choć pozwalają na określenie relacji pomiędzy kosztami poszczególnych sub-projektów lub zadań powinny być jednak traktowane jako orientacyjne.

Sektor publiczny:

Przedsięwzięcie	Sub-projekt	Zadania			Razem
		przestrzenne	gospodarcze	społeczne	
1	1	2 000 000,-	200 000,-	35 000,-	3 365 000
	2	850 000,-			
	3	80 000,-			
	4	50 000,-			
	5	150 000,-			
2	1	850 000,-	5 000,-	20 000,-	1 625 000
	2	750 000,-			
3		450 000,-		220 000,-	670 000
4		2 400 000,-	15 000,-	10 000,-	2 560 000
RAZEM		6 980 000,-	820 000,-	275 000,-	8 220 000

Sektor prywatny:

Przedsięwzięcie	Sub-projekt	Zadania			Razem
		przestrzenne	gospodarcze	społeczne	
1	1	450 000,-	410 000,-	30 000,-	1 975 000

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA STRUMIEŃ (PRS)

Strona 63 z 76

	2	250 000,-	20 000,-		
	3	250 000,-	270 000,-		
	4	75 000,-	0,-		
	5	150 000,-	25 000,-		
2	1	75 000,-	45 000,-	75 000,-	195 000
	2	3 000 000,-		5 000,-	3 505 000
3		500 000,-		45 000,-	545 000
4		25 000,-	35 000,-		60 000
RAZEM		3 025 000,-	3 100 000,-	155 000,-	6 280 000

Niezbędne nakłady finansowe, łącznie:

Przedsięwzięcie	Sub-projekt	Zadania			Razem
		przestrzenne	gospodarcze	społeczne	
1	1	2 450 000	450 000,-	13 000,-	2 913 000
	2	1 100 000	60 000,-	13 000,-	1 173 000
	3	330 000	310 000,-	13 000,-	653 000
	4	125 000	40 000,-	13 000,-	831 000
	5	300 000	65 000,-	13 000,-	378 000
2	1	925 000	50 000,-	85 000,-	1 255 000
	2	1 875 000	1 875 000,-	15 000,-	3 765 000
3		225 000	225 000,-	265 000,-	1 215 000
4		2 425 000	50 000,-	10 000,-	2 495 000
RAZEM		10 005 000	3 375 000,-	430 000,-	14 500 000

6.2. Źródła finansowania programu

6.3. Źródła finansowania programu w latach 2008-2013

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania PRS (oprócz budżetu Gminy samo-opodatkowania mieszkańców – tj. źródeł zależnych i kształtowanych prawem miejscowym).

Podstawową metodą budowania planu finansowania musi być zasada montażu finansowego. Jedynie niewielkie, co do nakładów finansowych zadania mogą i powinny być finansowane z jednego źródła. Poniżej przedstawiono przegląd potencjalnych źródeł finansowania, nie polegających na kredyto-braniu.

1. Środki Krajowe

1.1. Krajowy Fundusz Mieszkaniowy (KFM)

KFM został powołany do życia ponad dziesięć lat temu, na podstawie ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego. KFM jest funduszem

odnawialnym (zasilanym z budżetu państwa, odsetek od udzielanych kredytów, odsetek od lokat środków funduszu w bankach, darowizn, kredytów, emisji obligacji itp.) zarządzanym przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Nadzór nad gospodarowaniem środkami tego funduszu sprawuje Rada Nadzorcza BGK.

Kredytobiorcą KFM mogą być Towarzystwa Budownictwa Społecznego, spółdzielnie mieszkaniowe i gminy. Gminy (a w tym miasta) mogą uzyskać z KFM kredyt wyłącznie na budowę infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu. Towarzystwa Budownictwa Społecznego i spółdzielnie mieszkaniowe mogą korzystać z kredytu z KFM na budowę i adaptację (również remonty) mieszkań na wynajem. Kredyt KFM nie może pokryć więcej niż 70% kosztów kredytowanej inwestycji.

1.2. Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych (KFPK) oraz regionalne i lokalne fundusze poręczeniowe z udziałem KFPK

Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych jest funduszem rządowym, jest obsługiwany przez Bank Gospodarstwa Krajowego. KFPK udziela poręczeń i gwarancji kredytowych przedsiębiorcom (spółki jawne, spółki z o.o., spółki akcyjne), spółdzielniom (w tym mieszkaniowe) o ile mają w statucie wpisaną działalność gospodarczą, przedsiębiorstwom państwowym, stowarzyszeniom, fundacjom, osobom prowadzącym działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, rolnikom, studentom oraz emitentom obligacji - tj. podmiotom i jednostkom samorządu terytorialnego, które posiadają uprawnienia do emisji obligacji oraz zdolność obsługi zobowiązań wynikających z obligacji. Poręczenie lub gwarancję KFPK uzyskać można dla pożyczek i kredytów przeznaczonych na:

1. finansowanie inwestycji,
2. tworzenie nowych miejsc pracy,
3. finansowanie działalności gospodarczej mikro-przedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców,
4. realizowanie kontraktów eksportowych,
5. wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych będących wynikiem badań naukowych lub prac rozwojowych,
6. zorganizowanie własnego miejsca pracy lub założenie spółdzielni przez absolwenta lub absolwentów (w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu),
7. zapobieżenie lub usunięcie skutków katastrof naturalnych lub awarii technicznych, noszących znamiona klęski żywiołowej.

Działania inwestycyjne miast finansowane z kredytów lub pożyczek mogą być objęte gwarancją lub poręczeniem tego funduszu. Prowizja za udzielenie poręczenia przez KFPK kształtuje się pomiędzy 1% a 2 % kwoty objętej poręczeniem zależnie od terminu poręczenia. Dla gwarancji prowizja jest dwukrotnie wyższa (2% przy gwarancji udzielonej na rok, do 4% przy gwarancji na więcej niż 5 lat). Miasto może także uzyskać poręczenie/gwarancję do wysokości 100% wartości nominalnej emisji obligacji i/lub wartości należnych odsetek. Maksymalna wartość takiego

jednostkowego poręczenia lub gwarancji BGK nie może przekroczyć kwoty 5 mln EUR. Wysokość prowizji jest taka sama jak dla gwarancji kredytowych. BGK podpisał umowy z 25 bankami, a poręczenia udzielane są w licznych placówkach bankowych.

1.3. Krajowy Fundusz Poręczeń Unijnych

Fundusz Poręczeń Unijnych został powołany ustawą z 16 kwietnia 2004 roku. Celem działania Funduszu jest wspieranie polskich przedsiębiorców, samorządów i ich związków realizujących w Polsce projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Podobnie jak KFM oraz KFPK, Fundusz Poręczeń Unijnych obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Fundusz ten udziela poręczeń, gwarancji i regwarancji (poprzez sieć ponad 4 tys. placówek banków współpracujących BGK) oraz gwarancji realizacji przedsięwzięcia, gwarancji dobrego wykonania kontraktu, gwarancji emisji obligacji oraz promes poręczenia /gwarancji. Zabezpieczenia z KFPU udzielane są:

- kredytobiorcy, bez względu na formę prawną, jeśli jest to podmiot-beneficjent środków unijnych, a kredytem lub emisją obligacji finansuje wkład własny i/lub nakłady podlegające refinansowaniu z UE w realizowanym przez niego przedsięwzięciu;

- przedsiębiorcom, którzy uczestniczą w realizacji przedsięwzięcia współfinansowanego z UE jako wykonawcy, podwykonawcy zawartych umów (np. firmy budowlane, projektowe), a muszą uzyskać gwarancję dobrego wykonania kontraktu lub gwarancję realizacji przedsięwzięcia, w celu wykonania projektu z dotacją z funduszy UE.

Prowizja za udzielenie poręczenia przez KFPU kształtuje się pomiędzy 0,5% a 1,5 % kwoty objętej poręczeniem zależnie od terminu poręczenia, przy czym poręczenie/gwarancja dotyczyć może max.80% wysokości kredytu/pożyczki. Dla gwarancji wysokość prowizji waha się od 1% przy gwarancji udzielonej na rok, do 2% przy gwarancji na więcej niż 5 lat.

1.4. Fundusz Dopłat

(Program wsparcia finansowego gmin w zakresie tworzenia lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych oraz Program „**rodzina** na swoim”)

FD utworzony został na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2002 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej. Z funduszu tego, zasilanego z budżetu państwa⁵⁵ a ulokowanego w Banku Gospodarstwa Krajowego aktualnie wspierane są dwa programy:

1/Program wsparcia finansowego gmin w zakresie tworzenia lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych powstał w wyniku wejścia w życie ustawy z 8 grudnia 2006r. i koncentruje się na wspieraniu gmin (w tym także miast) w realizacji mieszkań socjalnych, chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

⁵⁵ Wysokość aktywów tego funduszu uzależni one są od decyzji zawartej w corocznej ustawie budżetowej (podobnie jak KFM).

2/Program „rodzina na swoim” utworzony na podstawie ustawy o finansowym wspieraniu rodzin w nabywaniu własnego mieszkania, która weszła w życie w październiku 2006r., przewiduje dopłaty z FD do oprocentowania kredytów, (które tym samym stają się „preferencyjne”) udzielanych na zakup lokalu mieszkalnego, budowę i zakup domu jednorodzinnego albo wniesienie wkładu budowlanego do spółdzielni mieszkaniowej. Kredytów preferencyjnych udzielają instytucje ustawowo upoważnione do udzielania kredytów, które podpisały w tej sprawie umowę z BGK.

1.5. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusz ten jest największą krajową instytucją finansującą przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, powołany w lipcu 1989r. Realizuje Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, o znaczeniu krajowym regionalnym i lokalnym. Fundusz wspiera bardzo szeroki zakres przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska. Ze wsparcia korzystać mogą również miasta, szczególnie przy finansowaniu inwestycji z zakresu i gospodarki wodno-ściekowej i składowania oraz utylizacji odpadów. NFOŚiGW wspiera finansowo i merytorycznie samorządy bądź przedsiębiorstwa komunalne w przygotowaniu wniosków i dotacje z funduszy UE. Dofinansowanie, z którego mogą skorzystać wnioskodawcy, pochodzi z dwóch źródeł - z budżetu Unii Europejskiej, bądź ze środków statutowych NFOŚiGW.

1.6. Inne fundusze

1.6.1. Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych (FRIKO)

FRIKO to fundusz odnawialny, utworzony na podstawie ustawy z grudnia 2003r. w oparciu o środki publiczne (budżet państwa), zarządzany przez BGK. Z funduszu tego udzielane są kredyty preferencyjne przeznaczone na finansowanie przygotowania przez gminy i ich związki dokumentacji projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Do dokumentacji takich projektów zalicza się studium wykonalności inwestycji, analizę kosztów i korzyści oraz pozostałą dokumentację projektową, analizy, ekspertyzy i studia niezbędne do przygotowania realizacji inwestycji. Kredytem tym można pokryć do 80% kosztów jej przygotowania przy maksymalnej wysokości kredytu ustalonej na 500 000,00 zł. Kredyt z FRIKO oprocentowany jest w wysokości 0,5 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez Narodowy Bank Polski. BGK pobiera prowizję w wysokości 1% od kwoty udzielonego kredytu

1.6.2. Fundusz Termomodernizacji

Fundusz utworzony w BGK na podstawie ustawy o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z 1998r. Podstawowym celem tego Funduszu jest udzielanie pomocy finansowej inwestorom realizującym przedsięwzięcia termo-modernizacyjne przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc udzielana jest poprzez tzw. "premię termo-modernizacyjną" stanowiącą źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu. W ramach obsługi FT Bank Gospodarstwa Krajowego

podejmuje decyzje o przyznaniu premii termo-modernizacyjnej oraz - po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia - przekazuje przyznaną premię do banku kredytującego na spłatę pozostałej części kredytu zaciągniętego przez inwestora. O premię termo-modernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy (**z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych**):

1. budynków mieszkalnych,
2. budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
3. lokalnej sieci ciepłowniczej,
4. lokalnego źródła ciepła,
5. budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu.

1.6.3. Krajowy Fundusz Kapitałowy

Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. jest polskim funduszem funduszy venture capital/private equity (VC/PE), utworzonym 1 lipca 2005 roku na podstawie ustawy. Działalność KFK polega na inwestowaniu w fundusze VC/PE, które zasilają kapitałowo małe i średnie przedsiębiorstwa polskie. KFK został utworzony w celu ograniczania luki kapitałowej, polegającej na niskiej podaży kapitału VC/PE w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw.

1.6.4. Fundusze pożyczkowe

Siec instytucji pożyczkowych nastawionych na udzielanie pożyczek MSP i mikro-przedsiębiorstwom jest dobrze rozwinięta, pierwsze powstały w połowie lat dziewięćdziesiątych. Najbliższy dla m. Strumienia prowadzi Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości S.A. w Żorach⁵⁶.

1.6.5. Fundusze filantropijne

Prowadzone są przez fundacje, prowadzące działalność społeczną, finansują regularnie różnorodne (zazwyczaj wybrane i zgodne z profilem fundacji) działania dotyczące edukacji, kultury, promocji, aktywizacji ekonomicznej, samo-organizacji społecznej (np. tworzenie stowarzyszeń)⁵⁷. Wachlarz zadań, które mogą być wsparte poprzez aplikacje o dotacje z funduszy filantropijnych jest bardzo szeroki. Fundusze te zazwyczaj nie wspierają inwestycji, a nabywanie urządzeń (środków trwałych) bywa znacząco ograniczone.⁵⁸

⁵⁶ Więcej na temat funduszy pożyczkowych <http://www.psfp.org.pl/index.php>

⁵⁷ subwencjonowane (dofinansowane) usługi dla organizacji społecznych świadczy portal <http://free.ngo.pl/>

⁵⁸ Więcej informacji uzyskać można na stronie internetowej www.ngo.pl

1.7. Partnerstwo Publiczno-Prywatne

Forma realizacji inwestycji stosowana w Polsce od połowy lat dziewięćdziesiątych (incydentalnie) w formie spółki joint-venture), uregulowana prawnie w 2005 poprzez wprowadzenie ustawy o PPP. W rozumieniu ustawy, partnerstwo publiczno-privatne PPP to oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, która służy realizacji zadania publicznego, w ramach, której partner prywatny poniesie całość lub część nakładów na wykonanie przedsięwzięcia lub zapewni ich poniesienie przez inne osoby i zobowiąże się do wykonania danego przedsięwzięcia za odpowiednim wynagrodzeniem.

Na poszczególne etapy procedury poprzedzającej realizację danego przedsięwzięcia PPP w oparciu o przepisy ustawy, składają się:

1. Analiza konkretnego przedsięwzięcia, wyniki, której warunkują jego realizację sposobem PPP;
2. Wybór partnera prywatnego;
3. Skonstruowanie i realizacja umowy o partnerstwie publiczno-privatnym.

Ustawa wprowadziła do prawa polskiego rozwiązania ułatwiające zaangażowanie kapitału prywatnego w realizację zadań publicznych, co jest bardzo istotne zwłaszcza w warunkach narastającego długu publicznego. Chodzi głównie o przedsięwzięcia łączące inwestycję budowlaną ze świadczeniem usług lub zarządzaniem obiektem w dłuższym okresie. Pozwala to partnerowi prywatnemu uzyskać zwrot poniesionych nakładów oraz należne wynagrodzenie – przede wszystkim w formie przychodów z przedsięwzięcia, bez obciążania budżetu miasta.

2. Środki Unii Europejskiej i inne zagraniczne źródła finansowania

2.1. Fundusze strukturalne UE

Dostępne poprzez dotacje do projektów zgłaszanych w ramach konkursów, realizujących cele programów operacyjnych, regionalnych i krajowych. Dostępne również dla wybranych (rekomendowanych) projektów ustalonych przez programy sub-regionalne (Strumień uzyskał już – poprzez zgłoszenie, w ramach Program Rozwoju Sub-regionu Południowego . – projektu *Rewitalizacja zabytkowej starówki w Strumieniu* (poddziałanie 1.1.3. PRSP) przyrzeczenie dofinansowania na poziomie 0,263 mln EURO, przy zgłoszonej wartości projektu 0,31 mln EURO).

Każde zadanie PRS, o ile spełnia kryteria ustalone w ogłoszeniu, może być zgłoszone w konkursie Regionalnego Programu Operacyjnego województwa Śląskiego, choć program ten posiada wyodrębniony priorytet dedykowany działaniom w ramach Lokalnych Programów Operacyjnych.

Oprócz korzystania z dotacji poprzez RPO, program może być wspierany poprzez uzyskanie dotacji z innych programów operacyjnych, szczególnie programu Infrastruktura i Środowisko (Działanie 11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturalnego o znaczeniu ponadregionalnym) i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Pewne możliwości przewiduje również Program Operacyjny Europejska Wspólnota Terytorialna.⁵⁹

2.2. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy

Bezzwrotna pomoc finansowa dla Polski w postaci dwóch instrumentów pod nazwą: Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy (znane jako *fundusze norweskie*), pochodzi z trzech krajów EFTA (Europejskiego Stowarzyszenie Wolnego Handlu), będących zarazem członkami EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego), tj. Norwegii, Islandii i Liechtensteinu.⁶⁰

2.3. Szwajcarsko-Polski Program Współpracy

Celem szwajcarskiej pomocy jest zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych istniejących pomiędzy Polską a wyżej rozwiniętymi państwami UE oraz różnic na terytorium Polski – pomiędzy ośrodkami miejskimi a regionami słabo rozwiniętymi pod względem strukturalnym. Uruchomienie Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy jest planowane na III kwartał 2008 r.⁶¹

2.4. Programy UE

Najbliższy, i wprost aplikowany to program URBACT II, nastawiony na wspieranie wymiany doświadczeń, wiedzy dobrej praktyki oraz poszukiwania rozwiązań dla planowania i wdrażania rewitalizacji w miastach Unii Europejskiej⁶². Oprócz tego prowadzonych jest kilkanaście programów, o różnym charakterze, które mogą być przydatne do uzupełnienia finansowania PRS⁶³.

6.4. Źródła finansowania programu po 2013

W 2013 dojdzie do zmiany systemu wspierania Polski przez fundusze UE. Najprawdopodobniej niektóre z form dostępnych w latach 2008-2013 zostaną utrzymane. Trzeba jednak założyć, że ilość środków finansowych będzie znacznie mniejsza, a zakres wspieranych przedsięwzięć ograniczona. Plan finansowania

⁵⁹ Pełny zakres informacji o szczegółach naboru i kryteriach kwalifikacji projektów można uzyskać, poprzez portale: <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/>; <http://www.efs.gov.pl/>; <http://rpo.silesia-region.pl/>

⁶⁰ <http://www.eog.gov.pl>

⁶¹ <http://www.programszwajcarski.gov.pl>

⁶² <http://urbact.eu/>

⁶³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/urban/index_en.htm#down

przedsięwzięć powinien zatem uwzględniać maksymalnie duży udział sektora prywatnego. Zakłada się, że działania zrealizowane w latach 2008-2013 wyzwolą potencjał zakumulowany w Strumieniu a dotąd ekonomicznie nieaktywny, tym samym dochody budżetu miasta oraz mieszkańców i przedsiębiorców wzrosną, a dynamika tego wzrostu będzie wyższa od wzrostu inflacji. Tym samym zakłada się, że zarówno sektor publiczny jak i prywatny będzie dysponował wyższymi zasobami kapitału inwestycyjnego niż to ma miejsce obecnie. Od sposobu prowadzenia PRS zależy, czy środki te zostaną zainwestowane we wdrażanie kolejnych projektów PRS.

7. System wdrażania programu

System wdrażania PRS będzie otwarty, hierarchiczno-horyzontalny. Efektywnym rozwiązaniem praktycznym jest jednoczesne wprowadzenie trzech elementów zarządzania nakierowanego na zapewnienie rewitalizacji odpowiedniego impetu organizacyjnego:

- horyzontalnego zespołu wykonawczo-koordynacyjnego grupującego osoby z kluczowych dla realizacji programu komórek organizacyjnych urzędu i jednostek organizacyjnych miasta

- zespołu konsultacyjno-doradczego, grupującego tzw. osoby kluczowe w mieście, reprezentatywne dla różnych środowisk, opiniotwórcze, aktywne społecznie i znane

- koordynatora programu (pełnomocnika) osobę, która poprowadzi realizację programu, planując i wdrażając sukcesywnie działania ujęte w programie, odpowiadając za całość przedsięwzięcia osoba ta powinna dysponować odpowiednimi prerogatywami organizacyjno-decyzyjnymi i docelowo 2-3 osobowym zespołem kompetentnych współpracowników.

Wszystkie zalecane elementy zostały w Strumieniu wprowadzone, już na etapie (i dla potrzeb) koordynacji prac nad PRS.

7.1. Forma zarządzania programem

Program zarządzany będzie przez pełnomocnika, który poprzez Zarządanie Burmistrza został wyposażony w odpowiednie dla aktualnego (wstępnego) stanu zaawansowania procesu rewitalizacji prerogatywy decyzyjne. Wdrażanie PRS będzie realizowane będzie poprzez pracę Zespołu Zadaniowego i prowadzone w konsultacji z Radą Programową.

7.2. Przewidywane i rekomendowane zmiany organizacyjne

Wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł finansowania uzależnione jest od rozważenia zmiany w sposobie zarządzania zasobem budynkowym miasta. Wykorzystanie subwencjonowanych kredytów z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego wymaga utworzenia (przekształcenia istniejącego podmiotu) w towarzystwo budownictwa społecznego. Taki TBS może i powinien zarządzać budynkami i nieruchomościami miasta, może również świadczyć usługi rynkowe.

Oprócz tego taka forma organizacyjna zarządcy umożliwia uzupełnienie finansowania prowadzonych działań z kredytów komercyjnych, które nie obciążają limitów kredytowych gminy.

Dla zapewnienia skuteczności wdrażania PRS i operatywności pełnomocnika, należy rozważyć możliwość takiej reorganizacji pracy urzędu, by osoba odpowiedzialna za realizację PRS mogła w pełni skoncentrować się na tym programie. Optymalne byłoby dwuosobowe stanowisko pracy (1 ½ etatu), szczególnie w okresie realizacji przedsięwzięcia pilotowego, gdy koncentracja na nadaniu odpowiedniego impetu całości działań przewidywanych w programie może mieć znaczenie dla powodzenia i sukcesu PRS.

8. Sposób monitorowania i ewaluacji PRS oraz instrumenty komunikacji społecznej (PR)

8.1. Monitoring i ocena rezultatów PRS

Monitoring oznacza regularne, jakościowe i ilościowe pomiary lub obserwacje. Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia (rozwoju). Sposób monitorowania PRS i jego ewaluacji będzie odzwierciedlał istotę tego procesu, tym samym obejmie 6 cyklicznych kroków:

- 1.- systematyczne gromadzenie informacji
- 2.- porządkowanie i agregację informacji
- 3.- analizę informacji z użyciem różnorodnych metod:
 - analiza wskaźnikowa
 - analiza fizjonomiczna
 - analiza jakościowa
- 4-formułowanie wniosków
- 5-ocena rezultatów (ewaluacja)
- 6-formułowanie rekomendacji dla aktualizacji PRS

Trzeba zaznaczyć, że dla oceny programu, którego znaczącą częścią mają być projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, przewidzieć trzeba następujące typy ocen (ewaluacji):

ocena *ex-ante* – przed realizacją programu, ocena taka jest elementem prac przy tworzeniu PRS

ocena *mid-term* – w połowie realizacji programu, co w przypadku PRS

ocena *ex-post* – na zakończenie programu – co pozwala na określenie długotrwałego efektu.

ocena *on-going* – bieżąca, z założenia w cyklu rocznym, oprócz tego ocenie tego rodzaju podlegać będą poszczególne projekty i zadania, w trakcie ich realizacji i po zakończeniu (np. poprzez odbiór techniczny).

Ewaluacja programu rewitalizacji powinna służyć jak najlepszemu dopasowaniu realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnemu wydatkowaniu środków. Do tego celu posłużą następujące, regularnie gromadzone informacje, co najmniej na temat obszaru objętego PRS:

A. Zestaw wskaźników, których wartości bazowe (wyjściowe) zostaną zestawione wg stanu na miesiąc (ewentualnie kwartał) rozpoczęcia realizacji PRS. Kolejne zestawienia będą przygotowywane co 12 miesięcy

- 1.gęstości zaludnienia i zabudowy: a/b, a/c, c/b
- 2.poziomu cywilizacyjnego: x/w, a/g, w/c, x/c, e/g
- 3.bezrobocia: co najmniej: j/a, k/a,
- 4.zasobności mieszkańców i gospodarstw domowych: q/a, n/a, q/e, n/e
- 5.ruchu budowlanego i inwestycji: t/b, u/t, c/b, k/a, k/b, h/g,
- 6.jakości życia: a/y, a/d, o/a, i/a, l/a,
- 7.przedsiębiorczości i aktywności ekonomicznej: m/a, (m+r)/a,
- 8.intensywności sformalizowanej ochrony dziedzictwa materialnego: z/b, ż/t
- 9.względnego wzrostu wartości majątku komunalnego: h/f.

gdzie przyjęte oznaczenia literowe, to:

- a)liczba mieszkańców ogółem (a także struktura ludności wg płci i wieku - przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny)
- b)powierzchnia terenu ogółem
- c)powierzchnia terenów zabudowanych
- d)powierzchnia publicznie dostępnych terenów zielonych (parki, skwery)
- e)liczba gospodarstw domowych
- f)cena nabycia 1 m² nie mieszkalnej nieruchomości budynkowej miasta
- g)ilość lokali mieszkalnych
- h)przeciętna wartość 1m² komunalnego lokalu mieszkalnego (wycena),
- i)ilość przestępstw (zdarzeń przestępczych),
- j)liczba bezrobotnych zarejestrowanych,
- k)wartość wydatków budżetu miasta na inwestycje (wykonanie),
- l) liczba osób korzystających z pomocy materialnej MOPS z powodu ubóstwa,
- m)ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (ewidencja),
- n)ilość zarejestrowanych pojazdów osobowych,
- o)liczba mieszkańców z wyższym wykształceniem,
- p)liczba podatników PIT,
- q)wartość dochodów objętych PIT,
- r)liczba podatników CIT,
- s)wartość dochodów objętych CIT,
- t)ilość udzielonych pozwoleń na budowę obiektów kubaturowych,
- u)powierzchnia obiektów budowlanych oddanych do użyciu,
- w)długość sieci wodociągowej,
- x)długość sieci kanalizacji sanitarnej,

- y) ilość publicznych i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej,
- z) powierzchnia terenów objętych wpisem do wojewódzkiego rejestru zabytków,
- ż) ilość obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków.

B. Informacja wizualna - dokumentacja fotograficzna (jeśli to możliwe i filmowa) pokazująca stan środowiska miejskiego w obszarze PRS, czyniona regularnie raz na 12 miesięcy z tych samych punktów i przy zachowaniu porównywalnych parametrów ujęcia (wysokość, kierunek i kąt). W taki sposób by możliwe było śledzenie zmian i dokonywanie analizy fizjonomicznej.

Dla przedsięwzięć w których realizowane będą projekty (zadania) inwestycyjne i remontowe, w budynkach i infrastrukturze naziemnej wskazane jest rozszerzenie zakresu zabieranej informacji wizualnej, odpowiednio do zakresu i przedmiotu prac- tak by dokumentacja odzwierciedlała proces zmian (przed, w trakcie, po)

C. Informacja o oddziaływaniu PRS i opinii społecznej, pokazująca odbiór programu, jego wpływ na zamiany w ocenie jakości życia itp. Zbierana, co najmniej raz na 12 miesięcy, metodą sondażową, poprzez ankietorów z wykorzystaniem kwestionariuszy wyboru.

Dla zadań (projektów) przewidzianych do wsparcia z funduszy Unii Europejskich przyjęty zostanie system monitorowania i ewaluacji, zgodnie z regulacjami odpowiedniego programu operacyjnego, a szczególnie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego. Obejmuje on pomiar w zakresie produktu, rezultatu i oddziaływania, poprzez wskazane w takim programie wskaźniki. Ujęcie tych wskaźników w projekcie oraz ich zbieranie i analizowanie jest obowiązkiem beneficjenta udzielonego wsparcia. Projekty dotyczące mieszkalnictwa, wspierane finansowo z programu operacyjnego, o którym mowa powyżej, ujmować będą wskaźniki odpowiadające wymogom Wytycznym Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa⁶⁴.

Działania ujęte w krokach 4,5,6 będą opisane w rocznym Raplocie o realizacji PRS, przedkładanym Radzie Miasta przez Pełnomocnika ds. PRS.

8.2. Komunikacja społeczna (PR programu)

Public Relation procesu rewitalizacji jest niedocenianym a bardzo ważnym działaniem którego marginalizowanie albo zaniechanie utrudnia pozyskiwanie przychylnego nastawienia do programu, zwiększy ryzyko konfliktów i ogranicza zainteresowanie sektora prywatnego inwestycjami pożądanymi dla programu. Polityka informacyjna miasta i działania PR koncentrujące się na PRS powinny być zaplanowane.

Podtrzymywanie zainteresowania programem jest ważnym elementem jego wdrażania, nie tylko w początkowym okresie „rozruchu” i budowania mechanizmów realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Równie

⁶⁴ Tekst tych wytycznych dostępny jest na stronie internetowej MRR, http://www.mrr.gov.pl/NR/rdonlyres/643FD6E4-66B9-4551-A65A-4001EE5D5676/42332/wytyczne_mieszkalnictwo.pdf

ważne jest zminimalizowanie ryzyka działań sprzecznych z celami programu. Zatem podstawowym zadaniem PR'u programu rewitalizacji jest zapewnienie dobrej (zrozumiałej, aktualnej) i łatwo dostępnej informacji.

Przewiduje się, że utrzymane zostaną zapoczątkowane w okresie pracy nad PRS formy komunikacji społecznej, które z czasem wzbogacane będą o kolejne rozwiązania. Trzeba zaznaczyć, że Public Relation PRS powinien być spójny (zbieżny i powiązany) z polityką promocji miasta. Podstawowym wyróżnikiem graficznym (wizualnym) PR PRS jest logo, stworzone jako praca konkursowa⁶⁵. Znakem PRS opatrywane są i będą opracowania, materiały, broszury, plakaty, ulotki i wszelkie inne materiały dotyczące programu. Znak jest wyróżnikiem pod strony Internetowej Urzędu Miasta, pozwala na łatwe odszukanie interesujących informacji. Przewiduje się, że znak będzie coraz szerzej wykorzystywany do promowania PRS, a więc umieszczany na koszulkach, kubkach, pocztówkach i kalendarzach. Obecnie PR rewitalizacji wykorzystuje następujące narzędzia:

- Punkt informacji i komunikacji (na parterze Ratusza)
- Internet
- Lokalna i regionalna prasa
- Spotkania z mieszkańcami
- Badania ankietowe i sondaże

Przewiduje się rozszerzenie wachlarza instrumentów komunikacji społecznej, co najmniej o następujące narzędzia:

1. Biuletyn PRS, miesięcznika w formie:

- elektronicznego newslettera rozsyłanego poprzez listę mailingową do osób (fizycznych i prawnych), które go zaabonują
- wkładki do gazety lokalnej (Nowa Formacja)
- biuletynu dołączanego do cyklicznej korespondencji rozliczeniowej wysyłanej przez ZGKiM
- biuletynu dostępnego w Punkcie informacji i komunikacji

2. Broszura informacyjna (Prospekt), wydawana raz do roku

9. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Efekt PRS zależy w dużej mierze od osiągnięcia integracji działań różnego typu, podejmowanych przez władze publiczne, osoby i firmy prywatne w rezultacie zamierzonej oraz skutecznej mobilizacji do takiej aktywności. Innymi słowy, podstawowym czynnikiem warunkującym powodzenie programu jest osiągnięcie pożądanego (tj. zbieżnego z celami programu), skumulowanego w czasie i przestrzeni aktywności wszystkich partnerów.

Planuje się pozyskiwanie partnerów i sponsorów dla realizacji projektów

⁶⁵ Więcej na ten temat na stronie Urzędu Miasta Strumienia,
http://www.strumien.pl/documents/default.php?class_id=21&doc_id=1&id=3

w ramach PRS. To założenie stanowić będzie podstawę planowania i organizacji każdego z czterech przedsięwzięć PRS.

Przewiduje się, że co najmniej dwa przedsięwzięcia PRS realizowane będą w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Pozyskanie partnera nastąpi albo poprzez publiczne zaproszenie do składania ofert (PPP w oparciu o regulacje Kodeksu Cywilnego, na podstawie przygotowanych przez miasto analiz opłacalności przedsięwzięcia) albo poprzez działania i procedury przewidziane ustawą o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Dla zainicjowania i stworzenia formalnej i instytucjonalnej podstawy dla współpracy między sektorami przewiduje się, że nastąpi utworzenie stowarzyszenia na rzecz rewitalizacji miasta Strumienia, grupującego osoby fizyczne i prawne, zainteresowane współdziałaniem przy realizacji różnorodnych działań PRS.

Dla przejrzystości partycypacji finansowej podmiotów prawnych w większych projektach (nie objętych umową o PPP) przewiduje się, że uzasadnione i korzystne będzie zachęcenie do powołania fundacji⁶⁶.

Będą również podejmowane działania zmierzające do zachęcenia właścicieli nieruchomości budynkowych i gruntowych do współuczestniczenia w zadaniach inwestycyjnych i remontowych, przez wkład własny w naturze lub partycypację finansową. Ustaleniu szczegółowych zasad współuczestnictwa posłuży wprowadzenie odpowiednich regulacji prawa miejscowego, które będą instrumentami realizacji PRS.

10. Aneks (spis zawartości materiałów dołączonych w osobnej teczce)

1.Ortofotomapa w skali 1: 5000

2.Kwestionariusz, sondaż 1.

3.Kwestionariusz, sondaż 2

4.Zarządzenie nr 347/2008 Burmistrza Strumienia z dnia 11 marca 2008r., w sprawie powołania Zespołu zadaniowego do Spraw Opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Strumień

5.Zarządzenie Nr 347/2008 Burmistrza Strumienia z dnia 11 marca 2008, w sprawie powołania Pełnomocnika Burmistrza oraz Zespołu koordynacyjnego do spraw opracowania i wdrażania „Programu Rewitalizacji Miasta Strumienia”

6.Indykatywna lista nieruchomości objętych przedsięwzięciami (6.1., 6.2., 6.3., 6.4.)

7.Rysunki w skali 1:5000 -

⁶⁶ Na podstawie przepisów Ustawy z dn. 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).

1. Wyniki analizy problemowej w ujęciu przestrzennym
2. Delimitacja obszaru rewitalizacji z podziałem na etapy
3. Przestrzenna relacja pomiędzy przedsięwzięciami
4. Powiązanie przedsięwzięć i podział na sub-projekty
5. Delimitacja przestrzenna przedsięwzięć i sub-projektów

Przewodniczący Rady
Czesław GREŃ